

Regional samverkan och statlig länsförvaltning

Sammanfattning

I betänkandet behandlar utskottet regeringens proposition 2001/02:7 tillsammans med följdmotioner och vissa motioner från allmänna motionstiden.

Regeringen föreslår att det i samtliga län fr.o.m. år 2003 skall kunna bildas kommunala samverkansorgan för regional utveckling. Ett samverkansorgan skall utgöras av ett kommunalförbund där samtliga kommuner i länet är medlemmar och där landstinget kan vara medlem.

Samverkansorganen skall utarbeta program för länets utveckling och samordna utvecklingsinsatser i länet för att genomföra programmet. De skall ha befogenhet att besluta om länsplaner för regional infrastruktur och om vissa statliga medel för regional utveckling. Samverkansorganen avses också få ansvaret för utveckling och förankring av tillväxtprogram för kommande programperiod.

I de län där det i dag pågår försöksverksamhet med s.k. regionala självstyrelseorgan skall dessa organ i princip utgöra samverkansorgan under åren 2003–2006 och ha beslutanderätt över motsvarande regionalpolitiska medel som de regionala självstyrelseorganen i dag beslutar om. I Skåne län och Västra Götalands län skall således enligt propositionen landstinget utgöra samverkansorgan.

Uppgiften att besluta om fördelning av kulturbidrag, som ingått i försöksverksamheten i Skåne, Gotlands och Kalmar län, skall enligt regeringens förslag inte handhas av samverkansorganen utan av Statens kulturråd.

Staten avses finansiera vissa administrationskostnader som hör samman med programarbete, hantering av regionala utvecklingsmedel, statliga krav på uppföljning och utvärdering samt sekretariat för arbetet med att utforma tillväxtprogram och bereda strukturfondsansökningar.

Uppföljning och utvärdering skall ingå i samverkansorganets uppgifter. I slutet av varje mandatperiod bör en oberoende utvärdering av verksamheten göras av ett oberoende organ eller av fristående forskare eller utvärderare.

I propositionen behandlas också vissa frågor om länsstyrelsernas roll, uppgifter och organisation. En utgångspunkt är att länsstyrelsen konsekvent skall användas för statliga förvaltningsuppgifter som inte kan eller bör skötas på central nivå. Där det är lämpligt bör statliga regionala verksamheter inordnas i länsstyrelsen. Länsstyrelsernas roll skall stärkas när det gäller tillsyn, uppföljning och utvärdering. Länsstyrelsernas styrelse föreslås bli utsedd av regeringen för att markera att regeringen har det fulla politiska ansvaret för länsstyrelsens verksamhet.

Försöksverksamheten med vidgad samordnad länsförvaltning i Gotlands län föreslås pågå i ytterligare fyra år, dvs. till utgången av år 2006.

Regeringen avser att låta göra en allmän översyn av uppgifts- och ansvarsfördelningen mellan staten, kommunerna och landstingen samt en översyn av styrningen av länsstyrelsernas verksamhet och ansvarsfördelningen i förhållande till andra statliga myndigheter.

Utskottet tillstyrker i huvudsak regeringens förslag. I fråga om Skåne län och Västra Götalands län anser dock utskottet att verksamheten i respektive län bör fortsätta helt oförändrad under nästa mandatperiod. Utskottet föreslår därför att giltigheten för den nuvarande försökslagen förlängs för dessa län.

I betänkandet finns två reservationer och ett särskilt yttrande av kd-, c-, fp- och mp-ledamöterna, två reservationer av m-ledamöterna och en reservation av mp-ledamöten ensam.

Innehållsförteckning

Sammanfattning	1
Innehållsförteckning.....	3
Utskottets förslag till riksdagsbeslut	6
Redogörelse för ärendet	10
Ärendet och dess beredning	10
Bakgrund.....	10
Generell ordning.....	10
Länsstyrelsernas uppgifter.....	10
Statens kulturråds uppgifter.....	11
Pågående försöksverksamhet.....	11
Utvärderingen av försöksverksamheten	14
Propositionens huvudsakliga innehåll	16
Motionernas huvudsakliga innehåll.....	17
Utskottets överväganden	18
Formerna för regional samverkan – fråga om avslag på	
propositionen och om fortsatt försöksverksamhet	18
Propositionen.....	18
Motioner.....	20
Bostadsutskottets yttrande.....	23
Utskottets ställningstagande	24
Politiska nivåer och samverkan i övrigt	25
Motioner.....	25
Övrigt	26
Utskottets ställningstagande	26
Samverkansorganens uppgifter och sammansättning.....	26
Propositionen.....	27
Motioner.....	29
Utskottets ställningstagande	30
Fördelningen av kulturbidrag	32
Ordning enligt försökslagen	32
Propositionen.....	33
Motioner.....	33
Utskottets ställningstagande	34
Benämningarna region och regionfullmäktige	34
Propositionen.....	34
Motioner.....	35
Utskottets ställningstagande	35
Länsstyrelsens ledning m.m.	36
Propositionen.....	36
Motioner.....	36
Yttrande från bostadsutskottet.....	37
Utskottets ställningstagande	38

Samordnad länsförvaltning	38
Propositionen	38
Motioner	38
Yttrande från bostadsutskottet	39
Utskottets ställningstagande	39
Uppgifts- och ansvarsfördelning mellan olika beslutsnivåer	39
Propositionen	39
Motioner	40
Utskottets ställningstagande	40
Lagförslagen	40
Reservationer	41
1. Avslag på propositionen (punkt 1)	41
2. Fortsatt försöksverksamhet i Västra Götalands län (punkt 3 och punkt 22 i motsvarande del)	42
3. Ytterligare verksamhet med regionala självstyrelseorgan (punkt 4 och punkt 22 i motsvarande del)	43
4. Utvärdering av fortsatt försöksverksamhet (punkt 8)	46
5. Politiska nivåer – landstingen (punkt 9)	46
Särskilt yttrande	47
Översyn för att minska statlig reglering av självstyrelseorgan, val av regionfullmäktige och fördelning av kulturstöd (punkterna 5–7)	47
BILAGA 1	
Förteckning över behandlade förslag	48
Propositionen	48
Följdmotioner	48
Motioner från allmänna motionstiden	53
BILAGA 2	
Regeringens lagförslag	55
1 Förslag till lag om samverkansorgan i länen	55
2 Förslag till lag om upphävande av lagen (1996:1415) om försöksverksamhet med regionförbund i Kalmar län och Skåne län	58
3 Förslag till lag om ändring i lagen (1997:734) om ansvar för viss kollektiv persontrafik	59
4 Förslag till lag om ändring i lagen (1997:736) om färdtjänst	60
5 Förslag till lag om ändring i lagen (1995:1518) om mervärdesskattekonton för kommuner och landsting	61
6 Förslag till lag om upphävande av lagen (1976:891) om val av ledamöter i länsstyrelses styrelse	62
7 Förslag till lag om ändring i lagen (1997:1144) om försöksverksamhet med vidgad samordnad länsförvaltning i Gotlands län	63
BILAGA 3	
Utskottets lagförslag	64

Av utskottet föreslagen ändrad lydelse av vissa bestämmelser i regeringens förslag till lag om samverkansorgan i länen	64
Av utskottet framlagt förslag till lag om ändring i lagen (1996:1414) om försöksverksamhet med ändrad regional ansvarsfördelning	66
BILAGA 4	
Reservanternas lagförslag	68
Av reservanterna i reservation 2 framlagt förslag till lag om ändring i lagen (1996:1414) om försöksverksamhet med ändrad regional ansvarsfördelning	68
Av reservanterna i reservation 3 föreslagen ändrad lydelse av 2 § i regeringens förslag till lag om samverkansorgan i länen	69
Av reservanterna i reservation 3 framlagt förslag till lag om ändring i lagen (1996:1414) om försöksverksamhet med ändrad regional ansvarsfördelning	70
Av reservanterna i reservation 3 framlagt förslag till lag om ändring i lagen (1996:1415) om försöksverksamhet med regionförbund i Kalmar län och Skåne län.....	71
BILAGA 5	
Bostadsutskottets yttrande BoU4y	72

Utskottets förslag till riksdagsbeslut

1. Avslag på propositionen

Riksdagen avslår motionerna 2001/02:K7 yrkande 1, 2001/02:K11, 2001/02:K12 yrkande 1, 2001/02:K15 yrkande 1 och 2001/02:K19 yrkande 1.

Reservation 1 (kd, c, fp, mp)

2. Fortsatt försöksverksamhet i Skåne län

Riksdagen godkänner vad utskottet anfört om fortsatt försöksverksamhet i Skåne län. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2001/02:K7 yrkande 3 i denna del, 2001/02:K8 yrkande 1, 2001/02:K12 yrkande 2 i denna del, 2001/02:K13, 2001/02:K15 yrkande 3 i denna del, 2001/02:K17 i denna del, 2001/02:K18 yrkande 1 i denna del, 2001/02:K19 yrkande 3 i denna del och 2001/02:K372 yrkande 1 samt avslår proposition 2001/02:7 i denna del.

3. Fortsatt försöksverksamhet i Västra Götalands län

Riksdagen godkänner vad utskottet anfört om fortsatt försöksverksamhet i Västra Götalands län. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2001/02:K7 yrkande 3 i denna del, 2001/02:K12 yrkande 2 i denna del, 2001/02:K15 yrkande 3 i denna del, 2001/02:K17 i denna del, 2001/02:K18 yrkande 1 i denna del och 2001/02:K19 yrkande 3 i denna del samt avslår proposition 2001/02:7 i denna del och motion 2001/02:K8 yrkande 2.

Reservation 2 (m) - delvis

4. Ytterligare verksamhet med regionala självstyrelseorgan

Riksdagen avslår motionerna 2001/02:K7 yrkandena 2, 3 i denna del, 4 och 6, 2001/02:K10, 2001/02:K12 yrkandena 2 i denna del och 4, 2001/02:K15 yrkandena 2, 3 i denna del, 4 och 6, 2001/02:K17 i denna del, 2001/02:K18 yrkandena 1 i denna del, 2 och 4, 2001/02:K19 yrkandena 2, 3 i denna del, 4 och 6, 2001/02:K371 yrkandena 15 och 20, 2001/02:K381 yrkande 12, 2001/02:N262 yrkande 19 samt 2001/02:N364 yrkande 22.

Reservation 3 (kd, c, fp, mp) - delvis

5. Översyn för att minska statlig reglering av självstyrelseorgan

Riksdagen avslår motionerna 2001/02:K7 yrkande 7, 2001/02:K12 yrkande 2 i denna del, 2001/02:K15 yrkande 7 och 2001/02:K372 yrkande 2.

6. Val av regionfullmäktige

Riksdagen avslår motionerna 2001/02:K7 yrkande 5, 2001/02:K12 yrkande 3, 2001/02:K15 yrkande 5, 2001/02:K19 yrkande 5, 2001/02:K371 yrkande 18 och 2001/02:K381 yrkande 11.

7. Regionala självstyrelseorgans fördelning av kulturstöd

Riksdagen avslår motionerna 2001/02:K7 yrkande 9, 2001/02:K12 yrkande 2 i denna del, 2001/02:K15 yrkande 8, 2001/02:K18 yrkande 8 och 2001/02:K19 yrkande 7.

8. Utvärdering av fortsatt försöksverksamhet

Riksdagen avslår motion 2001/02:K19 yrkande 8.

Reservation 4 (mp)

9. Politiska nivåer – landstingen

Riksdagen avslår motionerna 2001/02:K14 yrkandena 1 och 2 och 2001/02:K236 yrkandena 3 och 4.

Reservation 5 (m)

10. Stockholms län

Riksdagen avslår motion 2001/02:Ub430 yrkande 1.

11. Samverkansorganens sammansättning och uppgifter

Riksdagen godtar proposition 2001/02:7 såvitt avser samverkansorganens sammansättning och uppgifter samt avslår motionerna 2001/02:K6 yrkandena 1 och 2 och 2001/02:K9 yrkandena 1 och 2.

12. Föreskrifter för samverkansorganet m.m.

Riksdagen avslår motion 2001/02:K16 yrkandena 1 och 4–6.

13. Fördelning av medel inom länsanslaget

Riksdagen avslår motionerna 2001/02:K18 yrkande 9 och 2001/02:K16 yrkande 3.

14. Förtydligande av lagtexten

Riksdagen godkänner vad utskottet föreslår om ett förtydligande i lag av befogenheterna för samverkansorgan. Därmed bifaller riksdagen motion 2001/02:K18 yrkande 3.

15. Fördelning av kulturbidrag utanför försöksverksamhet

Riksdagen avslår motionerna 2001/02:K16 yrkande 10, 2001/02:Kr205 yrkande 16 och 2001/02:Kr342 yrkandena 1–3.

16. Benämningarna region och regionfullmäktige

Riksdagen avslår motionerna 2001/02:K16 yrkande 7, 2001/02:K321 yrkande 1 och 2001/02:K414.

17. Länsstyrelsernas ledning m.m.

Riksdagen godtar proposition 2001/02:7 såvitt avser länsstyrelsernas styrelse och avslår motionerna 2001/02:K16 yrkande 8, 2001/02:K18 yrkandena 5 och 6, 2001/02:K371 yrkande 17 och 2001/02:K381 yrkande 13.

18. Länsexperter

Riksdagen avslår motion 2001/02:K18 yrkande 7.

19. Samordnad länsförvaltning i Gotlands län

Riksdagen godtar proposition 2001/02:7 såvitt avser samordnad länsförvaltning i Gotlands län och avslår motion 2001/02:K16 yrkande 9.

20. Översyn av länsstyrelsernas roll och uppgifter

Riksdagen avslår motion 2001/02:K8 yrkande 3.

21. Uppgiftsfördelningen mellan olika beslutsnivåer

Riksdagen avslår motionerna 2001/02:K7 yrkande 8 och 2001/02:K15 yrkande 9.

22. Lagförslagen

Riksdagen antar

dels regeringens i bilaga 2 intagna förslag i proposition 2001/02:7 till

1. lag om samverkansorgan i länen med de ändringarna att

dels den föreslagna 10 § och rubriken närmast före 10 § utgår,

dels den föreslagna 11 § betecknas 10 §,

dels 2 och 3 §§ samt övergångsbestämmelserna får den som Utskottets förslag i bilaga 3 angivna lydelsen,

2. lag om upphävande av lagen (1996:1415) om försöksverksamhet med regionförbund i Kalmar län och Skåne län,

3. lag om ändring i lagen (1997:734) om ansvar för viss kollektiv persontrafik,

4. lag om ändring i lagen (1997:736) om färdtjänst,

5. lag om ändring i lagen (1995:1518) om mervärdesskattekonton för kommuner och landsting,

6. lag om upphävande av lagen (1976:891) om val av ledamöter i länsstyrelses styrelse,

7. lag om ändring i lagen (1997:1144) om försöksverksamhet med vidgad samordnad länsförvaltning i Gotlands län,

dels utskottets i bilaga 3 intagna förslag till lag om ändring i lagen (1996:1414) om försöksverksamhet med ändrad regional ansvarsfördelning.

Reservation 2 (m) - delvis

Reservation 3 (kd, c, fp, mp) - delvis

Stockholm den 12 december 2001

På konstitutionsutskottets vägnar

Per Unckel

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Per Unckel (m), Göran Magnusson (s), Barbro Hietala Nordlund (s), Pär Axel Sahlberg (s), Ingvar Svensson (kd), Inger René (m), Mats Berglind (s), Kerstin Kristiansson Karlstedt (s), Mats Einarsson (v), Björn von der Esch (kd), Nils Fredrik Aurelius (m), Per Lager (mp), Åsa Torstensson (c), Helena Bargholtz (fp), Britt-Marie Lindkvist (s), Margareta Nachmanson (m) och Peter Pedersen (v).

Redogörelse för ärendet

Ärendet och dess beredning

Försöksverksamhet med ändrad regional ansvarsfördelning mellan stat och kommun har pågått i delar av landet sedan den 1 juli 1997. Verksamheten grundas på riksdagsbeslut under riksmötet 1996/97 (prop. 1996/97:36, bet. 1996/97:KU4, rskr. 1996/97:77 och prop. 1996/97:108, bet. 1996/97:BoU13, rskr. 1996/97:228).

Regeringen tillsatte i maj 1997 en parlamentarisk kommitté (In 1997:08, dir. 1997:80) för att dels utvärdera försöksverksamheten, dels utforma vissa förslag om den framtida regionala organisationen. Kommittén, *PARK*, har lämnat flera delbetänkanden samt ett slutbetänkande, (SOU 2000:85) Regionalt folkstyre och statlig länsförvaltning. Betänkandet har remissbehandlats tillsammans med en departementspromemoria, Statliga intressen på regional nivå – en kartläggning.

Regeringen redovisar i propositionen sitt ställningstagande till kommitténs förslag om försöksverksamhet med ändrad regional ansvarsfördelning och tar upp vissa frågor om länsstyrelsens mål, uppgifter och organisation. I propositionen redovisas också framställningar till regeringen från olika län om att få delta i försöksverksamheten med direktvalt självstyrelseorgan och om att i kommunalförbundsform få ta över statliga uppgifter.

Propositionen har föranlett 14 motioner i riksdagen. Parti- eller kommittémotioner med anledning av propositionen har lämnats av samtliga partier utom Socialdemokraterna.

I betänkandet behandlas även motioner i ämnet från den allmänna motionstiden 2001.

Konstitutionsutskottet har berett bostadsutskottet och kulturutskottet tillfälle att yttra sig över propositionen och de väckta motionerna i den del respektive utskotts ansvarsområde berörs.

Bostadsutskottet har yttrat sig den 13 november 2001. Yttrandet (yttr. 2001/02:BoU4y) finns intaget i betänkandet som bilaga 5.

Kulturutskottet har avstått från att yttra sig.

Bakgrund

Generell ordning

Länsstyrelsernas uppgifter

Länsstyrelsens uppgifter regleras i förordningen (1997:1258) med länsstyrelseinstruktion. Länsstyrelsen har ansvar för den statliga förvaltningen i länet, i den mån inte någon annan myndighet har ansvar för särskilda förvaltningsuppgifter. Den har förvaltningsuppgifter inom en mängd politikområden, och

dess verksamhet regleras i ca 500 författningar. De tre sakområden som förra året svarade för den största delen av länsstyrelsens förvaltningskostnader var miljöskydd och naturvård, lantbruk samt regionalpolitik och regional näringspolitik.

Länsstyrelsen skall vidare svara för att länet utvecklas på ett sådant sätt att fastställda nationella mål får genomslag, samtidigt som hänsyn skall tas till regionala förhållanden och förutsättningar. Den skall särskilt med ett samlat regionalt perspektiv i länet samordna olika samhällsintressen inom myndighetens ansvarsområde. Den skall främja länets utveckling och noga följa länets tillstånd samt underrätta regeringen om vad som är särskilt viktigt för regeringen att få veta om länet och händelser som inträffat där.

Länsstyrelsen har enligt instruktionen uppgifter inom bl.a. sakområdena kommunikationer samt regionalpolitik, regional näringspolitik och konkurrens. Den utvecklande uppgiften styrs bl.a. av förordningen (1998:1634) om regionalt utvecklingsarbete.

Länsstyrelsen har en samordnande uppgift för utveckling av tillväxtavtalen.

Länsstyrelsens uppgifter omfattar också bl.a. förvaltningen av mål 1 och 2 samt gemenskapsinitiativet Urban och vissa program inom gemenskapsinitiativet Interreg III inom EG:s strukturfonder enligt rådets förordning (EG) nr 1260/1999 av den 21 juni 1999 om allmänna bestämmelser för strukturfonderna.

Statens kulturråds uppgifter

Bestämmelser om uppgifterna för Statens kulturråd finns i förordningen (1988:676) med instruktion för Statens kulturråd.

Kulturrådet är en central förvaltningsmyndighet inom kulturområdet. Rådet skall följa utvecklingen inom området och ge ett samlat underlag för den statliga kulturpolitiken samt bistå regeringen vid genomförandet av denna.

Kulturrådet skall handlägga ärenden om statliga bidrag för kulturell verksamhet och om andra statliga åtgärder som rör teater, dans, musik, konst, museer, utställningar, litteratur, folkbibliotek, folkbildning och folkrörelser i den mån sådana ärenden inte ankommer på någon annan myndighet.

Pågående försöksverksamhet

Sedan den 1 juli 1997 pågår i delar av landet försöksverksamhet med den regionala samhällsorganisationen. Verksamheten regleras huvudsakligen i lagen (1996:1414) om försöksverksamhet med ändrad regional ansvarsfördelning, försökslagen. Lagen har tidsbegränsad giltighet och gäller intill utgången av år 2002.

Skåne, Kalmar och Gotlands län och sedan den 1 januari 1999 också Västra Götalands län ingår i försöken. Försöksverksamheten innebär i korthet att det sektorsövergripande regionala utvecklingsansvaret har förts över från länsstyrelsen till regionala självstyrelseorgan i länen. De berörda statliga uppgifterna är beslut om användningen av vissa regionalpolitiska medel och

andra utvecklingsmedel, beslut om långsiktig plan för den regionala transportinfrastrukturen samt – utom för Västra Götalands län – fördelning av statsbidrag till regionala kulturinstitutioner. Självstyrelseorganen ansvarar vidare för arbetet med tillväxtavtalen.

Regionala självstyrelseorgan används som samlingsbenämning för de olika organ som har övertagit de uppgifter som ingår i den ändrade ansvarsfördelningen enligt försökslagstiftningen.

I Gotlands, Skåne och Västra Götalands län ansvarar självstyrelseorgan med direktvalda fullmäktigeförsamlingar för försöksverksamheten. I Kalmar län innehas detta ansvar av ett regionförbund med ett av länets kommuner och landsting valt fullmäktige. I Skåne och Västra Götalands län utgörs fullmäktigeförsamlingarna av landstingsfullmäktige, i Gotlands län av kommunfullmäktige. Landstingsfullmäktige och landstingsstyrelsen i Skåne län och Västra Götalands län får med stöd av försökslagen betecknas regionfullmäktige och regionstyrelsen. Försöksverksamheten innebär i dessa län att landstingen tillförs nya uppgifter avseende regional utveckling.

Utom i den nämnda försökslagen finns regler av betydelse för försöksverksamheten också i lagen (1996:1415) om försöksverksamhet med regionförbund i Kalmar län och Skåne län samt i ett antal förordningar, såsom i 6–8 §§ förordningen (1997:1258) med länsstyrelseinstruktion, i 31–36 §§ förordningen (1998:1634) om regionalt utvecklingsarbete och i förordningen (1998:305) om försöksverksamhet med ändrad fördelning av statsbidrag till regional kulturverksamhet och i olika regeringsbeslut. Även lagstiftningen om huvudmannaskap för viss kollektivtrafik har ändrats som ett led i försöksverksamheten.

Parallellt med försöksverksamheten med ändrad regional ansvarsfördelning bedrivs på Gotland en försöksverksamhet med vidgad samordnad länsförvaltning enligt lagen om sådan verksamhet (SFS 1997:1144).

Innehållet i försöksverksamheten kan beskrivas närmare som följer.

Det regionala utvecklingsansvaret innefattar uppgiften att utarbeta en långsiktig strategi för länets utveckling (regionalt utvecklingsprogram). Utvecklingsprogrammet bör särskilt inriktas på åtgärder som stimulerar tillväxt och sysselsättning och har betydelse för näringslivets struktur och utveckling. Ansvaret för kommunal verksamhet har inte förändrats.

Det regionala utvecklingsprogrammet skall enligt försöksverksamhetslagen innehålla följande uppgifter:

1. analys av utvecklingsmöjligheter och problem i länet,
2. de långsiktiga målen för länets utveckling,
3. en redovisning av vilka åtgärder som bör vidtas för att målen skall kunna uppnås,
4. en redovisning av vilka prioriteringar som är nödvändiga för att förbättra tillväxt, sysselsättning och den inomregionala balansen,
5. en redovisning av hur olika parter förväntas medverka i programmets genomförande,
6. en översiktlig redovisning av hur insatserna skall finansieras.

De regionala utvecklingsmedel som i försökslänen fördelas av självstyrelseorganen och i andra län av länsstyrelsen tilldelas självstyrelseorganen i form av ett samlat belopp. Det är sedan självstyrelseorganen som avgör hur dessa medel skall fördelas mellan olika ändamål som projektverksamhet, företagsstöd och medfinansiering av EG:s strukturfondsprogram. De bestämmelser som gäller för länsstyrelsens beslut om regionalpolitiska och andra utvecklingsmedel gäller även för självstyrelseorganen.

Länsstyrelsen i försökslänen disponerar en mindre del av de regionala utvecklingsmedlen och kan använda dessa medel för viss projektverksamhet samt uppföljning och utvärdering.

För aktuella budgetår har regeringen i årliga beslut, s.k. villkorsbeslut, preciserat de övergripande regionalpolitiska målen för självstyrelseorganen. I besluten har vidare för respektive budgetår redovisats de verksamhetsmål som skall utgöra utgångspunkter för självstyrelseorganens regionalpolitiska verksamhet samt de återrapporteringskrav som skall tillämpas. Fördelningen av medel mellan länen framgår av regleringsbrev för anslaget 33:1 Allmänna regionalpolitiska åtgärder inom utgiftsområde 19.

Det regionala självstyrelseorganet har i försökslänen övertagit ansvar för att upprätta och fastställa en länsplan för *regionens transportinfrastruktur*. De formella besluten om investering och genomförande fattas av Vägverket och Banverket. Till statlig infrastruktur med regional karaktär som skall omfattas av länsplanen räknas bl.a. statliga vägar som inte ingår i det nationella stamvägnätet, länsjärnvägar och anläggningar på stomjärnvägar för den regionala tågtrafiken, kommunala flygplatser, transportinfrastruktur i anslutning till hamnanläggningar samt terminaler och andra anläggningar för regional kollektivtrafik. Förutom statliga investeringar är det även möjligt att i länsplanen föra in motsvarande investeringar som kommuner och andra aktörer, t.ex. privata hamnägare, ansvarar för och finansierar. Länsplanen fastställs i icke-försökslän av länsstyrelsen. Ett regionalt självstyrelseorgan som övertagit länsstyrelsens uppgifter skall fastställa länsplanen efter samråd med länsstyrelsen.

Vägverket och Banverket skall inhämta yttranden från de regionala självstyrelseorganen över en nationell väghållningsplan respektive plan för stomjärnvägar.

Regler för fördelningen av kulturpolitiska medel finns i förordningen (1998:305) om försöksverksamhet med ändrad fördelning av statsbidrag till regional kulturverksamhet. Reglerna har förtydligats i olika regeringsbeslut.

Statsbidrag får fördelas mellan regionala kulturinstitutioner som regeringen har förklarat berättigade till bidrag. För att bidrag skall kunna beviljas krävs att även en kommun eller ett självstyrelseorgan bidrar till institutionens finansiering. Verksamhet med länskonstnärer, regionala resurscentrum för film och video samt regionala arkivinstitutioner finansieras inte med de aktuella medlen. Statsbidragets ändamål och syfte preciseras för de olika institutionsslagen i förordningen. Förordningen anger också att de regionala självsty-

relseorganen årligen skall rapportera till Statens kulturråd hur medlen har använts.

I Västra Götalands län har en överenskommelse träffats mellan regionens kulturnämnd och Kulturrådet om en gemensam kulturplanering för perioden 2001–2003. Som grund för överenskommelsen ligger den nationella kulturpolitiken och Kulturrådets övergripande mål men också den kulturpolitiska strategin i Västra Götalands län.

Självstyrelseorganen har i försökslänerna också haft uppdraget att i stället för länsstyrelsen leda, driva och samordna arbetet med regionala tillväxtavtal. Villkoren för statlig medverkan i finansiering och genomförande av regionala tillväxtavtal har varit generella för alla län.

Länsstyrelsen har i försökslänerna behållit uppgifterna att verka för att statlig verksamhet i länet samordnas och anpassas efter övergripande miljö- och regionalpolitiska mål, samordna de olika sektorerna inom länsstyrelsens ansvarsområde, följa upp och utvärdera olika insatser i länet, vidta lämpliga åtgärder för länets utveckling samt informera regeringen om tillståndet i länet. Länsstyrelsens roll som koordinator för länets utveckling och framtid har begränsats i försökslänerna. Dess uppgift att verka för att statlig verksamhet samordnas har inte förändrats.

Länsstyrelsen i försökslänerna disponerar fortfarande vissa medel, t.ex. för servicelösningar i glesbygd, vissa jämställdhetsprojekt samt uppföljning och utvärdering. Medlen får även användas till medfinansiering av EG:s strukturfondsprogram.

Länsstyrelsen i försökslänerna har inte någon lekmannastyrelse, utan den leds direkt av landshövdingen.

Försöksverksamheten med vidgad samordnad länsförvaltning i Gotlands län innebär att länsarbetsnämnden och skogsvårdsstyrelsen inordnas i länsstyrelsens organisation.

Utvärderingen av försöksverksamheten

Som nämnts ovan har en parlamentarisk kommitté, PARK, haft till uppgift att dels följa upp och utvärdera försöksverksamheten, dels utforma förslag om den framtida regionala organisationen. Kommittén har avlämnat sitt slutbetänkande (SOU 2000:85) Regionalt folkstyre och statlig länsförvaltning. Kommittén anser att utvärderingen inte utgör tillräckligt underlag för beslut om en permanentning av försöksverksamheten med ändrad ansvarsfördelning och därmed inte heller för beslut om avveckling.

Kommitténs förslag kan enligt sammanfattningen i SOU 2000:85 delas upp i två delar, som avser *dels* fortsatt och utvidgad försöksverksamhet, *dels* en tydligare ansvarsfördelning mellan stat och självstyrelseorgan i försökslänerna. Förslaget innebär följande.

Försöksverksamheten med ändrad regional ansvarsfördelning i Gotlands, Kalmar, Skåne och Västra Götalands län förlängs till att omfatta även peri-

oden den 1 januari 2003–den 31 december 2006. Under samma period kan försöksverksamheten utvidgas till att omfatta ytterligare län.

Självstyrelseorganen i Skåne, Västra Götaland och Gotlands län får betecknas region i stället för landsting respektive kommun. Gotlands kommun får, på motsvarande sätt som självstyrelseorganen i Skåne och Västra Götaland, rätt att använda beteckningen regionfullmäktige i stället för kommunfullmäktige. Detta bör gälla även för tillkommande försökslän med direktvalda fullmäktige.

Försöksverksamheten med vidgad samordnad länsförvaltning vid länsstyrelsen i Gotlands län fortsätter under perioden den 1 januari 2003–den 31 december 2006.

De författningar som reglerar försöksverksamheten blir föremål för en allmän översyn. Översynen bör syfta till att anpassa reglerna till självstyrelseorganens behov av mer allmänt utformade regler, som utgår från den kommunala självstyrelsens principer och mindre från traditionell statlig reglering.

Ansvarsfördelningen mellan länsstyrelsen och självstyrelseorganen förtydligas. Länsstyrelsen skall inom sina verksamhetsområden företräda den nationella politiken och bevaka att nationella mål får genomslag i länet. Det görs också tydligt att landshövdingen företräder staten och de nationella intressena inom myndighetens verksamhetsområden och att självstyrelseorganen har det regionala utvecklingsansvaret och företräder länet i regionala utvecklingsfrågor.

En särskild instruktion för länsstyrelsen i försökslänerna utarbetas. Samtliga uppgifter och resurser som avser regionalpolitik och regional näringspolitik samt planering av regional transportinfrastruktur överförs från länsstyrelsen till självstyrelseorganen.

NUTEK:s bindande föreskrifter, vad gäller redovisningen av det regionala utvecklingsprogrammet, ersätts med icke bindande allmänna råd.

Självstyrelseorganen ges hela beslutsansvaret för fördelning av statliga medel för regionala utvecklingsprojekt. Självstyrelseorganen ges rätt att, i stället för NUTEK, disponera och därmed själva utbetala de regionalpolitiska medel och andra utvecklingsmedel som de beviljar.

Planeringssystemet för transportinfrastrukturen reformeras. Viktiga utgångspunkter vid en sådan reformering är *dels* en bättre koordinering mellan planeringen av den regionala transportinfrastrukturen och arbetet med de regionala tillväxtavtalen, *dels* en bättre följsamhet mellan planeringsramar och de statliga medel som i realiteten ställs till förfogande, *dels också* bättre möjligheter till en demokratisk förankring av planeringsarbetet.

Självstyrelseorganen ges befogenhet att själva avgöra till vilka regionala kulturinstitutioner som statsbidraget fördelas. En överenskommelse om den övergripande inriktningen på bidragsanvändningen skall träffas mellan staten och självstyrelseorganen. Ansvar för fördelning av utvecklingsmedel till regionala kulturinstitutioner överförs till självstyrelseorganen. Uppgiften att fördela statsbidrag till regionala kulturinstitutioner får även ingå i försöksverksamheten i Västra Götaland.

Länsstyrelsens ansvar för regional projektverksamhet i fråga om jämställdhet överförs till självstyrelseorganen.

Det politiska inflytandet på regional nivå över miljöstrategiarbetet utökas genom att länsstyrelsens beslut om regionalisering av de nationella miljömålen sker efter samråd med det regionala självstyrelseorganet.

Självstyrelseorganen får ansvaret för den löpande uppföljningen av det regionala utvecklingsarbetet. Regeringen tillsätter med detta som utgångspunkt en arbetsgrupp med uppgift att utarbeta förslag till en grundmodell för en årsredovisning av samt rutiner för uppföljning och utvärdering av det regionala utvecklingsarbetet. I arbetsgruppens arbete bör ingå överväganden angående en extern, oberoende utvärdering av utvecklingsarbetet i länen som genomförs en gång varje mandatperiod.

Kommittén föreslår vidare att regeringen skall ta initiativ till samlade översyner av dels ansvarsfördelningen mellan stat, region och kommun i fråga om vissa arbetsmarknadspolitiska åtgärder, dels uppgiftsfördelningen mellan såväl central och regional statlig nivå som mellan stat och kommuner/landsting.

Propositionens huvudsakliga innehåll

Regeringen föreslår i propositionen att det i samtliga län skall vara möjligt att från år 2003 bilda ett *kommunalt samverkansorgan för regional utveckling* i länet. Ett samverkansorgan skall utgöras av ett kommunalförbund där samtliga kommuner är medlemmar och där även landstinget skall kunna vara medlem. I Skåne län och i Västra Götalands län skall landstinget kunna utgöra samverkansorgan. I Gotlands län skall Gotlands kommun utgöra samverkansorgan.

Samverkansorganet skall enligt propositionen utarbeta program för länets utveckling och samordna utvecklingsinsatser i länet för genomförande av programmet. Samverkansorganet skall ha befogenhet att besluta om länsplaner för regional infrastruktur samt befogenhet att besluta om vissa statliga medel för regional utveckling. I de nuvarande försökslänen skall samverkansorganen, i avvaktan på en utvärdering av det fortsatta försöket, även under nästa mandatperiod ha beslutanderätt över motsvarande regionalpolitiska medel som de i dag beslutar om.

Ett av samverkansorganet fastställt program för länets utveckling skall beaktas av alla statliga myndigheter som bedriver verksamhet i länet, t.ex. vid beslut om fördelning av statliga medel som har betydelse för den regionala utvecklingen i länet.

Samverkansorganet avses få ansvaret för utveckling och förankring av tillväxtprogram för kommande programperiod.

Regeringen avser enligt propositionen att ta initiativ till en allmän översyn av uppgiftsfördelningen mellan staten, kommunerna och landstingen. I avvaktan på denna översyn och ytterligare erfarenheter från verksamheten i Skåne

län och Västra Götalands län skall inga ytterligare försök med direktvalda regionala organ inledas.

Regeringen erinrar om att den lagstiftning som reglerar försöksverksamheten upphör vid utgången av år 2002. Den nya lagstiftningen föreslås träda i kraft i huvudsak den 1 januari 2003.

Regeringen behandlar i propositionen också vissa frågor om *länsstyrelsernas roll, uppgifter och organisation*. En utgångspunkt är att länsstyrelsen konsekvent skall användas för statliga förvaltningsuppgifter som inte kan eller bör skötas på central nivå. Där det är lämpligt bör enligt regeringen statliga regionala verksamheter inordnas i länsstyrelsen. Länsstyrelsernas roll skall stärkas när det gäller tillsyn, uppföljning och utvärdering. Länsstyrelsens styrelse föreslås från år 2003 utses av regeringen för att markera att regeringen har det fulla politiska ansvaret för länsstyrelsens verksamhet.

Den försöksverksamhet som i dag pågår enligt lagen (1997:1144) om försöksverksamhet med vidgad samordnad länsförvaltning i Gotlands län föreslås pågå ytterligare fyra år, dvs. till utgången av år 2006.

Motionernas huvudsakliga innehåll

Innebörden av de motioner som väckts med anledning av propositionen är i huvudsak att försöksverksamheten skall permanentas och utvidgas. Uttryckliga avslagsyrkanden tillsammans med yrkanden om fortsatt försöksverksamhet och förberedelser för en permanentning av verksamheten framställs i kommitté- eller partimotioner från Kristdemokraterna, Centerpartiet, Folkpartiet liberalerna och Miljöpartiet. I en kommittémotion från Vänsterpartiet föreslås att försöksverksamheten skall förlängas och en permanent lagstiftning förberedast, men motionärerna yrkar inte avslag på propositionen.

Utskottets överväganden

Formerna för regional samverkan – fråga om avslag på propositionen och om fortsatt försöksverksamhet

Utskottets förslag i korthet

Utskottet föreslår att riksdagen godtar regeringens förslag om samverkansorgan i länen utom vad avser Skåne län och Västra Götalands län. För dessa län föreslår utskottet att riksdagen skall förlänga giltigheten av den nu gällande lagen om försöksverksamhet till utgången av år 2006.

Utskottet föreslår att riksdagen avslår motioner om generell förlängning av försökslagens giltighet och om utvidgning och permanentning av försöksverksamheten.

Propositionen

Regeringens förslag innebär att försöksverksamheten med ändrad regional ansvarsfördelning i fyra län ersätts med en permanent lagstiftning som reglerar formerna för regional samverkan och som skall kunna tillämpas i samtliga län.

Samverkan inom ett län skall kunna ske genom samverkansorgan i stället för som inom försöksverksamheten genom regionala självstyrelseorgan. Samverkansorgan skall kunna bildas för den särskilda uppgiften att svara för regionala utvecklingsfrågor i länet.

Ett kommunalförbund får utgöra samverkansorgan under förutsättning att samtliga kommuner i länet är medlemmar i förbundet. Landstinget skall kunna ingå som medlem. Samverkansorganet skall anmälas till regeringen, som beslutar från vilken tidpunkt som organet skall ha samverkansuppgifterna. I Skåne län och i Västra Götalands län kan landstinget utgöra samverkansorgan under en övergångsperiod som utgörs av mandatperioden 2003–2006. I Gotlands län kan Gotlands kommun utgöra samverkansorgan. Regeringen gör nämligen bedömningen att ytterligare erfarenheter bör vinnas av en direktvald regional nivå och att verksamheten i dessa län därför bör fortsätta ytterligare en mandatperiod och bli föremål för utvärdering. I Kalmar län skall ett nybildat kommunalförbund utgöra samverkansorgan när det tidigare regionförbundet likvideras.

Samverkansorganet i länet får i uppgift att utarbeta program för länets utveckling samt samordna utvecklingsinsatser i länet för genomförandet av programmet. Detta kräver samverkan med kommuner, landsting, berörda statliga myndigheter samt organisationer och näringsliv i länet. Samverkansorganet skall också besluta om prioritering av infrastrukturåtgärder m.m. vid upprättande av länsplaner för regional infrastruktur samt svara för utarbetan-

det av de nya tillväxtprogrammen för kommande programperiod samt ta emot och bereda ansökningar om vissa bidrag från EG:s strukturfonder.

Samverkansorganen skall få besluta om användning av vissa statliga medel för regional utveckling.

Samverkansorganen skall inte ha den uppgift att besluta om fördelning av kulturbidrag som ingått i försöksverksamheten. Regeringen vill emellertid betona att det, i ett län där ett kommunalt samverkansorgan finns, öppnas möjligheter för staten att överlägga med kommunsektorn i alla frågor där samverkansorganet eller staten ser fördelar med ett utvecklat regionalt samarbete.

Samverkansorganen skall inte heller besluta om företagsstöd och stöd till kommersiell service. Sådana beslut kräver enligt regeringen ett nationellt perspektiv för att fastställda nationella mål i fråga om konkurrens, näringslivspolitik och likformighet skall säkerställas.

För de nuvarande försökslänerna, där självstyrelseorganen har befogenhet att besluta om vissa regionalpolitiska medel och har gjort vissa långsiktiga åtaganden, gör regeringen bedömningen att samverkansorganen under nästkommande mandatperiod skall ha samma beslutanderätt om medel för regional utveckling som i dag. Aktuella statliga förordningar och direktiv skall, på motsvarande sätt som i dag, iakttas av samverkansorganen. Det skall också göras en utvärdering av hur detta försök med hantering av bl.a. företagsstödet har fungerat i praktiken.

I försökslänerna får de nuvarande självstyrelseorganen bevilja statliga landsbygdslån upp till en viss beslutsram. Motsvarande rätt överförs till samverkansorganen i dessa län. Även på detta område skall statliga förordningar styra beslutsfattandet på samma sätt som gäller under försöksverksamheten.

Landstingen i Skåne län och i Västra Götalands län skall kunna utgöra samverkansorgan enligt den nya lagen. Dessa landsting skall också få besluta att landstingsfullmäktige och landstingsstyrelsen i stället skall betecknas regionfullmäktige respektive regionstyrelse, och författningsregler om landstingsfullmäktige och landstingsstyrelse med undantag för regler i vallagen skall i sådant fall gälla för regionfullmäktige och regionstyrelsen. Gotlands kommun skall också få utgöra samverkansorgan i sitt län.

De nuvarande regionala självstyrelseorganen skall automatiskt anses utgöra samverkansorgan fr.o.m. 2003, om självstyrelseorganet inte dessförinnan har begärt att befrias från uppgifterna.

I avvaktan på den översyn som regeringen avser att ta initiativ till och ytterligare erfarenheter från verksamheten i Skåne län och Västra Götalands län anser regeringen att inga ytterligare försök med direktvalda regionala organ bör inledas.

I sin motivering erinrar regeringen om att PARK har föreslagit en fortsatt och utvidgad försöksverksamhet därför att utvärderingsresultatet är för osäkert med hänsyn till den korta tid som försöken varat och att detta i första hand gäller de demokratiska effekterna. Regeringen framhåller att flera forskare och remissinstanser har pekat på att det kan behövas 10–20 år innan mer

säkra slutsatser kan dras av de demokratiska effekterna. Så länge är det enligt regeringen inte rimligt att vänta när många län är intresserade av att ta ett nytt steg i samarbetet inom länen. Regeringen vill därför skapa förutsättningar för kommunal samverkan på länsnivå i samtliga län. Regeringen framhåller vidare att den fortsatta utvecklingen mot ett vidgat inflytande på regional nivå bör kännetecknas av en ökad tydlighet i ansvarsfördelning även för statens del och ge långsiktigt stabila villkor för det regionala utvecklingsarbetet.

Motioner

I *motion K18 av Owe Hellberg m.fl. (v)* föreslås att riksdagen skall tillkännage för regeringen att giltighetstiden för lagen (1996:1414) om försöksverksamhet med ändrad regional ansvarsfördelning och lagen (1996:1415) om försöksverksamhet med regionförbund i Kalmar län och Skåne län bör förlängas till 2006 (*yrkande 1*), att en lagstiftning som skall gälla från år 2007 skall förberedas (*yrkande 2*), att möjlighet bör ges till ytterligare försöksverksamhet med regionala självstyrelseorgan (*yrkande 4*) samt att regeringen bör återkomma med förslag till modell som gör att alla självstyrelseorganen får rätt att bestämma fördelningen av statliga kulturbidrag men bör samråda med Statens kulturråd, kommunala företrädare och kulturproducenter (*yrkande 8*).

I *motion K12 av Ingvar Svensson m.fl. (kd)* föreslås att riksdagen avslår propositionen (*yrkande 1*) och att riksdagen i stället beslutar att genomföra utredningsförslagen i PARK:s betänkande SOU 2000:85 med undantag av sättet att välja företrädare för regionala självstyrelseorgan (*yrkande 2*). Såvitt gäller valet av dessa företrädare anser motionärerna att riksdagen skall besluta att direktval skall tillämpas (*yrkande 3*). Motionärerna anser vidare att riksdagen bör ge regeringen till känna att regeringen i god tid före valet 2006 bör återkomma med förslag till permanentning av de regionala självstyrelseorganen (*yrkande 4*). I *yrkande 2* uppfattas ingå en begäran om en översyn av de författningar som reglerar självstyrelseorganens verksamhet i syfte att minska den statliga regleringen.

Även i *motion K11 av Tuve Skånberg (kd)* föreslås att riksdagen avslår propositionen, och i *motion K17 av Magda Ayoub och Margareta Viklund (kd)* föreslås att riksdagen tillkännager för regeringen att beslutet om regionförsökens framtid bör baseras på de slutsatser som den parlamentariska regionkommittén dragit.

I *motion K7 av Åsa Torstensson m.fl. (c)* föreslås att riksdagen avslår propositionen med undantag av förslaget om ändring i lagen (1997:1144) om försöksverksamhet med vidgad samordnad länsförvaltning i Gotlands län (*yrkande 1*), att riksdagen gör ett tillkännagivande för regeringen om fortsatt försöksverksamhet med regionbildningar (*yrkande 2*), att riksdagen beslutar om sådan ändring av försöksverksamhetslagen att försöksverksamheten förlängs till utgången av år 2006 (*yrkande 3*), om sådan lagändring att likvidation av regionförbundet i Kalmar län skall ske efter utgången av år 2006 (*yrkande 4*) och om sådan ändring i vallagen att landstingen i Skåne och Västra

Götaland får besluta att valet till landstingsfullmäktige skall benämnas val till regionfullmäktige (*yrkande 5*) samt att riksdagen hos regeringen begär förslag till ett regelverk för permanenta, direktvalda, regionala styrelseorgan från 2007 (*yrkande 6*). I anslutning till yrkande 2 anser motionärerna att riksdagen bör ge tydliga besked om att regionaliseringen inte upphör och att utrymmet för det regionala självstyret successivt bör ökas samt att regeringen därför bör se positivt på önskemål om bildande av nya regioner med direktvalda regionfullmäktige. Motionärerna föreslår också att riksdagen beslutar att genom ändring i försöksverksamhetslagen ge även självstyrelseorganet i Västra Götalands län befogenhet att besluta om fördelningen av statsbidrag till regionala kulturinstitutioner (*yrkande 9*).

I *samma motion yrkande 7* begärs ett tillkännagivande om – som PARK förordat – en skyndsam översyn av de författningar som reglerar självstyrelseorganens verksamhet i syfte att minska den statliga regleringen.

I *motion K371 av Agne Hansson m.fl. (c) yrkande 15* föreslås ett tillkännagivande för regeringen om att de direktvalda regionförsöken skall permanentas efter år 2003. I *yrkande 18* begärs att varje region skall ha ett direktvalt högsta beslutande organ. Vidare begärs (*yrkande 20*) ett tillkännagivande för regeringen om att ansvaret för EU-stödet bör överlåtas på regionerna.

I *motion K10 av Birgitta Sellén (c)* anser motionären att även Västernorrlands län bör omfattas av bestämmelserna om regionfullmäktige.

I *motion K15 av Lars Leijonborg m.fl. (fp)* föreslås att riksdagen avslår propositionen med undantag för förslaget om ändring i lagen om försöksverksamhet med vidgad samordnad statlig länsförvaltning i Gotlands län och förslaget till lag om upphävande av lagen om val av ledamöter i länsstyrelses styrelse (*yrkande 1*), att riksdagen ger till känna för regeringen att den bör se positivt på ansökningar från län om att pröva på en modell med förändrad regional ansvarsfördelning enligt principen om direktvalda regionfullmäktige (*yrkande 2*), att riksdagen beslutar om sådan ändring i försöksverksamhetslagen att verksamheten förlängs till utgången av år 2006 (*yrkande 3*), om sådan lagändring att likvidation av det indirekt valda regionförbundet i Kalmar län skall ske efter utgången av 2006 (*yrkande 4*) och om sådan ändring i vallagen att landstingen i Skåne och Västra Götaland får besluta att valet till landstingsfullmäktige skall benämnas val till regionfullmäktige (*yrkande 5*) samt att riksdagen hos regeringen begär förslag till ett regelverk för permanenta, direktvalda, regionala styrelseorgan från 2007 (*yrkande 6*). Motionärerna föreslår också att riksdagen beslutar att genom ändring i försöksverksamhetslagen ge även självstyrelseorganet i Västra Götalands län befogenhet att besluta om fördelningen av statsbidrag till regionala kulturinstitutioner (*yrkande 8*).

I *samma motion yrkande 7* begärs ett tillkännagivande om – som PARK förordat – en skyndsam översyn av de författningar som reglerar självstyrelseorganens verksamhet i syfte att minska den statliga regleringen.

I *motion K372 av Ulf Nilsson (fp)* begärs tillkännagivanden för regeringen om permanentning av försöksverksamheten med regionalt självstyre i Skåne och i andra försöksregioner, om dessa vill (*yrkande 1*) och om ett tydliggö-

rande av ansvarsfördelningen mellan regionala och statliga organ i regionen så att resurser som avser regionalpolitik, regional näringspolitik och planering av regional transportinfrastruktur, statliga medel för utvecklingsprojekt och utvecklingsmedel till regionala kulturinstitutioner handhas av regionen (*yrkande 2*).

I *motion N262 av Yvonne Ångström m.fl. (fp)* yrkande 19 begärs ett tillkännagivande om beslutsfattande i regionerna. Motionärerna nämner bl.a. att direktvalda regionfullmäktige bör ersätta landstingen och överta betydande delar av länsstyrelsernas och andra statliga organs uppgifter.

I *motion K19 av Per Lager m.fl. (mp)* föreslås att riksdagen avslår propositionen (*yrkande 1*), att riksdagen gör ett tillkännagivande för regeringen om fortsatt försöksverksamhet med regionalt självstyre (*yrkande 2*), att riksdagen beslutar om sådan ändring av försöksverksamhetslagen att försöksverksamheten förlängs till utgången av år 2006 (*yrkande 3*), om sådan lagändring att likvidation av regionförbundet i Kalmar län skall ske efter utgången av år 2006 (*yrkande 4*) och om sådan ändring i vallagen att landstingen i Skåne och Västra Götaland får besluta att valet till landstingsfullmäktige skall benämnas val till regionfullmäktige eller val till landstingsfullmäktige/regionfullmäktige (*yrkande 5*) samt att riksdagen hos regeringen begär förslag till ett regelverk för permanenta, direktvalda, regionala styrelseorgan från 2007 (*yrkande 6*). I anslutning till yrkande 2 anför motionärerna bl.a. att önskemål om att få göra försök med direktvalda regionfullmäktige bör behandlas positivt.

Motionärerna föreslår också att riksdagen beslutar att genom ändring i försöksverksamhetslagen ge även självstyrelseorganet i Västra Götalands län befogenhet att besluta om fördelningen av statsbidrag till regionala kulturinstitutioner efter en överenskommelse om den övergripande inriktningen på bidragsanvändningen med staten (*yrkande 7*).

I motionen föreslås vidare att riksdagen ger regeringen till känna behovet av en kontinuerlig utvärdering under kommande försöksperiod och att en parlamentarisk analysgrupp skall vara kopplad till det arbetet (*yrkande 8*).

I en partimotion från Miljöpartiet från allmänna motionstiden, *motion K381 av Matz Hammarström m.fl. (mp)*, begärs tillkännagivanden för regeringen om direktvalda regionfullmäktige (*yrkande 11*) och om pågående regionförsök (*yrkande 12*). Motionärerna anser att ett direktvalt regionfullmäktige med inte för stor region skall ersätta landstingen och få ett utökat reellt ansvar för länets planerings- och utvecklingsfrågor.

I *motion N364 av Ingegerd Saarinen m.fl. (mp)* yrkande 22 föreslås ett tillkännagivande om att direktvalda regionfullmäktige bör överta uppgifter från länsstyrelserna och landstingen.

I *motion K8 av Per Unckel m.fl. (m)* föreslås att riksdagen beslutar att förlänga giltighetstiden för lagen (1996:1414) om försöksverksamhet med ändrad regional ansvarsfördelning t.o.m. utgången av år 2006 såvitt avser Skåne län (*yrkande 1*). I motionen begärs vidare att regeringens förslag om fortsatt försöksverksamhet i Västra Götalands län skall avslås (*yrkande 2*). Motionärerna hänvisar till att Moderaterna sedan länge motsatt sig en samhällsorga-

nisation bestående av fler än två nivåer med direktval och beskattningsrätt och därför motsatt sig införandet av regionala självstyrelseorgan. Den enda del av landet där det enligt motionärerna möjligen skulle kunna finnas förutsättningar för ett delstatsliknande organ i form av t.ex. regionparlament är Skåne. Försöksverksamheten där bör därför fortgå i oförändrad form t.o.m. utgången av år 2006. Försöksverksamheten i Västra Götalands län har däremot ingen folklig förankring, och någon särreglering bör därför inte fortgå för detta län.

I *motion K13 av Ewa Thalén Finné m.fl. (m)* föreslås att riksdagen beslutar att förlänga giltighetstiden för försöksverksamhetslagen t.o.m. utgången av år 2006. I motionen hänför sig motionärerna till förhållandena i Skåne.

Bostadsutskottets yttrande

Bostadsutskottet uttalar med anledning av vad som föreslagits i proposition och motioner om möjligheterna att inrätta samverkansorgan och omfattningen m.m. av den fortsatta försöksverksamheten följande (yttr. 2001/02:BoU4y).

Det förslag som läggs fram genom propositionen innebär att det i samtliga län kan bildas samverkansorgan som fr.o.m. år 2003 tar över en del av de uppgifter och det ansvar som länsstyrelserna i dag har. Utskottet delar uppfattningen att länen bör ges denna möjlighet. Denna fråga kan dock inte ses skild från frågan om i vilken omfattning och med vilken inriktning den nuvarande försöksverksamheten bör fortgå.

När det gäller den nu pågående försöksverksamheten är innebörden av regeringens förslag att försöken kan fortsätta i Skåne, Västra Götalands, Kalmar och Gotlands län, och då med stöd av den nya lagen om samverkansorgan. Förslag om att inskränka den fortsatta försöksverksamheten genom att inte låta Västra Götalands län ingå i den förs fram i en motion. Utskottet delar inte denna uppfattning. Försöksverksamheten har tillkommit för att erfarenheter skall vinnas av hur det regionala ansvaret kan fördelas mellan länsstyrelsen och andra regionala organ. En förutsättning för att tillräckliga erfarenheter skall kunna vinnas är bl.a. att försöken pågår under en tillräckligt lång tid och att de har en tillräcklig omfattning. Det är mot den bakgrunden värdefullt att försöksverksamheten nu kan fortgå med i huvudsak oförändrat innehåll i samtliga försökslän.

Genom att den fortsatta försöksverksamheten sker inom ramen för den nya samverkanslagen ges den också en något annorlunda utformning än tidigare. Samverkansorganen erhåller i förhållande till vad försökslänen har i dag inskränkta befogenheter att besluta om användningen av medel. Regeringen anser dock att de nuvarande försökslänen under nästkommande mandatperiod skall ha större befogenheter än övriga samverkansorgan. De skall till skillnad från övriga samverkansorgan t.ex. kunna besluta om företagsstöd. Gemensamt för alla samverkansorgan är att befogenheterna att besluta om fördelning av statsbidrag till regionala kulturinstitutioner upphör.

Utskottet delar uppfattningen att försökslänen bör ha större befogenheter än övriga län. Den fråga som, mot denna bakgrund, kan ställas är om det lagförslag som regeringen nu lagt fram ger utrymme för en fortsatt försöksverksamhet av den omfattning som beskrivs i motivtexten. Utskottet har bl.a. uppmärksammat att samverkansorganens rätt att besluta om användningen av vissa statliga medel beskrivs något annorlunda i försökslagen än i den nya lagen om samverkansorgan. I försökslagen

anges att beslutanderätten avser ”regionalpolitiska och andra utvecklingsmedel”, medan det i regeringens lagförslag anges att den omfattar ”vissa statliga medel för regional utveckling”. Enligt utskottets mening kan det mot den nu beskrivna bakgrunden finnas anledning att överväga om en justering av lagförslaget erfordras för att försökslänerna skall kunna få de befogenheter som uppenbarligen avsetts.

Med det nu anförda ställer sig utskottet bakom regeringens förslag. Motstående motionsyrkanden avstyrks.

Utskottets ställningstagande

Utskottet delar regeringens bedömning att förutsättningar nu bör skapas för kommunal samverkan på länsnivå i samtliga län. Forskare och remissinstanser har pekat på att det kan behövas 10–20 år innan mer säkra slutsatser kan dras om de demokratiska effekterna av den försöksverksamhet som bedrivits. Utskottet delar regeringens bedömning att det inte är rimligt att vänta så länge med att införa förutsättningar för samverkan i samtliga län.

Regeringen anser att debatten i regionfrågan aktualiserar behovet av en allmän översyn av uppgiftsfördelningen mellan staten, kommunerna och landstingen, och regeringens avser att låta göra en sådan översyn. Utskottet anser en sådan översyn vara av stort värde.

Utskottet avstyrker med hänsyn till det anförda motionerna K7 (c) yrkande 1, K11 (kd), K12 (kd) yrkande 1, K15 (fp) yrkande 1 och K19 (mp) yrkande 1 om avslag på propositionen.

Utskottet delar således i princip regeringens uppfattning om formerna för den fortsatta regionala samverkan. Någon generell förlängning av den nuvarande försökslagens giltighet bör därför inte ske och inte heller bör försöksverksamheten utvidgas till att omfatta ytterligare län. Av detta följer att något tillkännagivande om förberedelser för permanentning av den nuvarande försöksverksamheten inte heller är påkallad.

Utskottet avstyrker med det anförda motionerna K7 (c) yrkandena 2, 3 i denna del, 4 och 6, K12 (kd) yrkandena 2 i denna del och 4, K15 (fp) yrkandena 2, 3 i denna del, 4 och 6, K18 (v) yrkandena 1 i denna del, 2 och 4 samt K19 (mp) yrkande 2, 3 i denna del, 4 och 6. Även motionerna K10 (c), K17 (kd), K371 (c) yrkandena 15 och 20, K381 (mp) yrkande 12, N262 (fp) yrkande 19 och N364 (mp) yrkande 22 i samma frågor avstyrks.

Regeringens förslag innebär att verksamheten i de nuvarande fyra försökslänerna under nästa mandatperiod skall fortgå i huvudsak oförändrat med undantag för fördelningen av statliga kulturbidrag, vilken uppgift föreslås återgå till Statens kulturråd. Regeringen anser i fråga om Skåne län och Västra Götalands län att det behövs ytterligare tid för att vinna erfarenheter av en direktvald regional nivå med ansvar för regional utvecklingsverksamhet och att verksamheten därefter bör bli föremål för en utvärdering.

Enligt utskottets uppfattning ligger det ett värde i att verksamheten i dessa län fortgår helt oförändrat under ytterligare en mandatperiod. Utskottet föreslår därför att giltigheten av försökslagen förlängs såvitt avser verksamheten i

Skåne län och i Västra Götalands län. Dessa län bör därför undantas från den nya samverkanslagen.

Utskottet tillstyrker därmed motionerna K7 (c) yrkande 3 i denna del, K8 (m) yrkande 1, K12 (kd) yrkande 2 i denna del, K13 (m), K15 (fp) yrkande 3 i denna del, K18 (v) yrkande 1 i denna del, K19 (mp) yrkande 3 i denna del och K372 (fp) yrkande 1 samt avstyrker motion K8 (m) yrkande 2.

Utskottet har således avstyrkt en generellt fortsatt och utvidgad verksamhet i de former som gällt enligt försökslagen. Vid denna utgång finns inte anledning till en sådan översyn för att minska statlig reglering av självstyrelseorganens verksamhet som begärs i motionerna K7 (c) yrkande 7, K12 (kd) yrkande 2 i denna del, K15 (fp) yrkande 7 och K372 (fp) yrkande 2.

Inte heller finns anledning att förbereda bestämmelser om direktval till självstyrelseorgan eller ändring i vallagen, som begärs i motionerna K7 (c) yrkande 5, K12 (kd) yrkande 3, K15 (fp) yrkande 5, K19 (mp) yrkande 5, K371 (c) yrkande 18 samt K381 (mp) yrkande 11 eller att ändra bestämmelserna om rätten för självstyrelseorganen att fördela statliga kulturbidrag, såsom begärs i motionerna K7 (c) yrkande 9, K12 (kd) yrkande 2 i denna del, K15 (fp) yrkande 8, K18 (v) yrkande 8 och K19 (mp) yrkande 7.

Regeringen påpekar att debatten i regionfrågan aktualiserar behovet av en allmän översyn av uppgiftsfördelningen. Verksamheten i Skåne län och Västra Götalands län skall bli föremål för utvärdering, och verksamheten enligt den nya lag som regeringen föreslår skall kontinuerligt följas upp och utvärderas. Utskottet anser inte att det finns skäl att besluta om sådan utvärdering under parlamentarisk medverkan som begärs i motion K19 (mp) yrkande 8. Motionen avstyrks.

Politiska nivåer och samverkan i övrigt

Utskottets förslag i korthet

Utskottet föreslår att riksdagen avslår motioner bl.a. om att minska antalet politiska nivåer och om förhållandena i Stockholmsregionen.

Motioner

I *motion K236 av Bo Lundgren m.fl. (m)* föreslås tillkännagivanden om att landstingen som politisk nivå bör avvecklas som en del av en större hälso- och sjukvårdsreform (*yrkande 3*) och om att frågor som kan kräva samverkan i större regioner kan och bör lösas genom institutionella arrangemang från fall till fall, t.ex. genom samverkan i kommunalförbund, som kan utnyttjas på ett flexibelt sätt som tillgodoser medborgarnas intressen (*yrkande 4*).

I *motion K14 av Tomas Högström (m)* begärs tillkännagivanden om medborgarnas perspektiv i de regionala organen (*yrkande 1*) och om att antalet beslutande politiska nivåer bör reduceras (*yrkande 2*).

I motion Ub430 av Desirée Pethrus Engström m.fl. (kd) yrkande 1 föreslås ett tillkännagivande om att Stockholmsregionen bör ges större frihet att organisera sig enligt sina särskilda förutsättningar.

Övrigt

Utskottet behandlade i sitt betänkande 2000/01:KU12 motioner om att avveckla landstingen som politisk nivå. Enligt utskottets uppfattning fanns det ingen anledning att ”nu” ifrågasätta landstingens roll i den svenska demokratin, och utskottet avstyrkte föreliggande motioner.

Regeringen uttalar i propositionen att landstinget i Stockholms län, som inte är försökslän, sedan länge har ansvarat för vissa regionala utvecklingsuppgifter i länet. Utan att detta är reglerat av statsmakterna har ett samarbetsförhållande etablerats mellan landstinget, länsstyrelsen och kommunerna som har likhet med vad som gäller i försökslänen Skåne län och Västra Götalands län. Kommunerna i Stockholms län har, liksom i alla andra län, möjlighet att bilda ett kommunalförbund som kan utgöra samverkansorgan i länet. Den nuvarande ansvarsfördelningen i Stockholms län kan även behållas.

Utskottets ställningstagande

Utskottet vidhåller sin tidigare inställning i fråga om landstingens roll och avstyrker motionerna K236 (m) yrkandena 3 och 4 och K14 (m) yrkande 2. Utskottet vill dock erinra om att frågan kan komma att beröras inom den översyn av uppgiftsfördelningen som regeringen aviserat.

Utskottet vill understryka betydelsen av medborgarperspektiv på alla beslutsnivåer. Något sådant tillkännagivande som begärs i motion K14 yrkande 1 anser utskottet dock inte behövas. Motionen avstyrks.

Som framhålls i propositionen har kommunerna i Stockholms län, liksom i andra län, möjlighet såväl att bilda ett kommunalförbund som kan utgöra samverkansorgan i länet som att behålla nuvarande samverkansformer. Utskottet anser inte att något tillkännagivande som begärs i motion Ub430 (kd) yrkande 1 behövs.

Samverkansorganens uppgifter och sammansättning

Utskottets förslag i korthet

Utskottet tillstyrker propositionen såvitt avser samverkansorganens uppgifter och sammansättning och avstyrker motioner i denna del och om vissa närmare föreskrifter för samverkansorganen. Utskottet föreslår med anledning av en motion ett mindre förtydligande i samverkanslagen om beslutsrätten för vissa statliga medel.

Propositionen

Uppgifterna för samverkansorganet i ett län skall enligt regeringens förslag, som nämnts ovan, vara att utarbeta program för länets utveckling och samordna utvecklingsinsatser i länet för genomförande av programmet. Det kräver samverkan med kommuner, landsting, berörda statliga myndigheter samt organisationer och näringsliv i länet. Samverkansorganet skall också besluta om prioritering av infrastrukturåtgärder m.m. vid upprättande av länsplaner för regional infrastruktur. Samverkansorganet föreslås vidare svara för utarbetandet av nya tillväxtprogram för kommande programperiod samt ta mot och bereda ansökningar från EG:s strukturfonder. Samverkansorganet föreslås även få besluta om användning av vissa statliga medel för regional utveckling.

I de nuvarande försökslänen skall samverkansorganen enligt vad som sägs i propositionen även under nästa mandatperiod, i avvaktan på en utvärdering av det fortsatta försöket, ha beslutanderätt över motsvarande regionalpolitiska medel som de i dag beslutar om. I lagtexten sägs inte något om denna vidare befogenhet som samverkansorganen i försökslänen skall ha i förhållande till samverkansorganen i övriga län.

Samverkansorganet skall följa upp åtgärder och effekter av utvecklingsarbetet i länet och lämna en årlig redovisning till regeringen om åtgärder och effekter.

I fråga om *sammansättningen* av ett samverkansorgan föreslår regeringen, som nämnts ovan, att organet för att kunna omfattas av den särskilda lagen skall utgöras av ett kommunalförbund som har samtliga kommuner i länet som medlemmar och att landstinget skall kunna ingå som medlem. Särskilda föreskrifter föreslås för Gotland samt Skåne och Västra Götaland. De nuvarande regionala självstyrelseorganen skall utan att behöva göra anmälan utgöra samverkansorgan enligt den nya lagen.

I fråga om *samverkan inom och mellan olika geografiska områden* framhåller regeringen att, även om länen har gamla anor och länen under överskådlig tid kommer att vara grunden för landets administrativa indelning, samarbete mellan olika aktörer i högre grad måste utföras inom funktionella regioner som är olika beroende på vilken fråga som hanteras. Regeringen anser att det måste vara möjligt att hantera varje verksamhet på det mest effektiva sättet. Regeringen erinrar om att det i dag på informell väg pågår ett omfattande arbete som syftar till att överbrygga de olägenheter som de administrativa gränserna åstadkommer på vissa håll, att länsstyrelserna har ett utvecklat samarbete över länsgränserna i olika frågor, och att detsamma gäller kommuner och landsting. För att klara de planeringsfrågor som fordrar större enheter än ett län måste olika former utvecklas för olika frågor, där samordningsbehoven på regional nivå och sambanden mellan lokal, regional och nationell nivå behöver överblickas och beaktas. Någon generell lösning kan knappast utvecklas, utan formerna för samverkan får enligt regeringen anpassas till situationen.

Statliga medel för regional utveckling finns avsatta inom anslaget 33:1 Allmänna regionalpolitiska åtgärder ("länsanslaget") inom utgiftsområde 19. Dessa medel kan i dag användas för stöd till företag och kommersiell service, till finansiering av länsstyrelsens projekt samt för projekt inom ramen för genomförande av tillväxtavtal och EG:s strukturfondsprogram. En analys av utfallet för år 2000 visar att totalt för riket fattades beslut om ca 220 miljoner i regional projektverksamhet, exklusive medel för medfinansiering av strukturfondsprojekt.

I fråga om den geografiska fördelningen av medel från länsanslaget sägs i budgetpropositionen (prop. 2001/02:1 utgiftsområde 19, avsnitt 4.9.1), att det även fortsättningsvis bör vara en uppgift för regeringen att fördela anslaget mellan länsstyrelser och självstyrelseorgan och utfärda de föreskrifter som behövs och att vid fördelningen av medel mellan länen de långsiktiga regionala problemens svårighetsgrad, som hittills, bör utgöra den huvudsakliga fördelningsnyckeln, med särskilt beaktande av medfinansieringsbehovet av åtgärder inom EG:s strukturfondsprogram och inom ramen för de regionala tillväxtavtalen.

Om *finansieringen av samverkansorganens verksamhet* sägs i den nu aktuella propositionen att det bör ankomma på berörda parter att finansiera samverkan mellan kommuner och landsting i länet genom avgifter till kommunalförbundet eller på annat sätt, medan det bör ankomma på staten att finansiera vissa administrationskostnader som motsvaras av kostnadsminskningar hos länsstyrelsen. Det handlar om länsstyrelsens programarbete, sekretariat för tillväxtprogram, beredning av ansökningar till EG:s strukturfonder m.m. Finansiering avses ske genom omfördelning från länsstyrelsernas förvaltningsanslag. Regeringen återkommer till resursfrågan i budgetpropositionen inför år 2003.

Samverkansorganet skall följa upp åtgärder och effekter av utvecklingsarbetet i länet och lämna en *årlig redovisning* till regeringen. Kostnaderna för detta bör täckas av staten. Finansiering avses ske genom omfördelning från anslaget för regionala utvecklingsmedel. Även i denna fråga återkommer regeringen i budgetpropositionen inför budgetåret 2003.

Samverkansorganet i länet föreslås svara för *uppföljning* av program för länets utveckling. Formerna för detta kommer att preciseras i föreskrifter. Utgångspunkten är att samverkansorganet i en årlig redovisning skall redovisa vidtagna åtgärder och uppkomna effekter av utvecklingsarbetet inom de områden som programmet behandlar. Denna redovisning gör det möjligt för riksdag och regering att få ett mer samlat underlag för ställningstagande i olika frågor som rör länet. En gång per mandatperiod bör en oberoende utvärdering göras av utvecklingsarbetet.

Statliga myndigheter som bedriver verksamhet i länet skall, om det inte finns särskilda skäl, beakta ett fastställt program för länets utveckling. Statliga myndigheter skall inom sina verksamhetsområden lämna samverkansorganet i länet det biträde som det behöver för genomförandet av utvecklingsprogram-

met. Statliga myndigheter skall också löpande informera samverkansorganet om sin verksamhet.

Skyldigheten att beakta programmet gäller bara inom de områden där den statliga myndigheten har en handlingsfrihet. En statlig myndighet måste i första hand följa de mål och direktiv som gäller för myndigheten. En förutsättning är vidare att utvecklingsprogrammet inte står i strid med nationella intressen eller ekonomiska restriktioner för berörd myndighet. Det är också viktigt att den akademiska friheten inom universitet och högskolor respekteras.

I propositionen framhålls att såväl effektivitetsskäl som samordningsskäl kan tala för att vissa frågor behöver beslutas *gemensamt mellan flera län*. Ett antal länsstyrelser har exempelvis fått i uppdrag att vara förvaltningsmyndigheter för de geografiskt avgränsade strukturfondsprogrammen i en större region än det egna länet. I andra fall kan det vara så att en uppgift är av så liten omfattning att det är svårt för alla länsstyrelser att ha erforderlig expertkunskap för uppgiften. Utvecklingen kan därför innebära att länsstyrelser har olika uppgifter och beslutar i ärenden även utanför det egna länets gränser.

Vidare framhålls att länsstyrelserna samarbetar kring många olika frågor i olika grupperingar. Den hittillsvarande utvecklingen visar på ett ökande behov för länsstyrelserna att utveckla sina relationer till grannlänerna för att vissa frågor skall kunna lösas på ett för samhället bra sätt.

Motioner

I motion K18 av Owe Hellberg m.fl. (v) yrkande 9 föreslås ett tillkännagivande för regeringen om behovet av ett regelverk för geografisk fördelning av regionala projektmedel. Motionärerna anser att den förändring som regeringen föreslår beträffande anslaget 33:1 Allmänna regionalpolitiska åtgärder, vilka medel nu skall fördelas mellan länen utifrån de regionala problemens svårighetsgrad, inte får innebära att medlen skall fördelas över hela landet oavsett vilka regionala utvecklingsbehov som föreligger.

I motion K6 av Göte Jonsson och förste vice talman Anders Björck (m) föreslås tillkännagivanden till regeringen om sammansättningen av kommunalförbunden (yrkande 1) och om samverkansorganens och länsstyrelsernas uppgifter (yrkande 2). Landstingen bör enligt motionärerna inte splittra upp sina resurser och inte kunna ingå i de kommunalförbund som skall utgöra samverkansorgan. Samverkansorganens ansvar bör enligt motionärerna enbart gälla insatser som finansieras via kommunerna eller lokalt på annat sätt, medan länsstyrelserna skall ha samordnings- och genomförandeansvaret för statliga insatser.

I motion K9 av Lars Elinderson och Lars Hjertén (m) föreslås att riksdagen gör tillkännagivanden till regeringen om att formerna för kommunal samverkan inte skall förutsätta samverkansorgan som omfattar alla kommuner i länet (yrkande 1) och om att ett sådant samverkansorgan skall kunna omfatta angränsande kommuner i flera län (yrkande 2). Motionärerna framhåller att

Västra Götalands län har hela 49 kommuner jämfört med genomsnittet 14–16 kommuner och de anser att det är en praktisk omöjlighet för detta län att samtliga kommuner i länet skall kunna ingå i ett samverkansorgan. Antalet ingående kommuner bör i stället enligt motionärerna avgöras i varje enskilt fall, liksom frågan om ett samverkansorgan skall omfatta angränsande kommuner i olika län.

Roy Hansson (m) föreslår i *motion K16* att riksdagen tillkännager behovet av föreskrifter för samverkansorganets arbetsordning (*yrkande 1*). Motionären anser att regelverket måste förändras när en kommun eller ett landsting och en kommun övertar tidigare statliga uppgifter så att kommunala frågor inte riskerar att nedprioriteras i den kommunala handlägnings- och beslutsprocessen. I samma motion *yrkande 6* föreslås i fråga om samverkansorganets utvärdering att de föreskrifter som skall utarbetas bör innehålla anvisningar om att den årliga redovisningen skall bli föremål för en så bred diskussion som möjligt inom samverkansorganets verksamhetsområde. Vidare föreslås i *yrkande 4* ett tillkännagivande om behovet av reglering av statliga myndigheters agerande inom samverkansområdet. Det bör enligt motionären finnas regler för hur statliga myndigheter skall agera i de fall samverkansområdet är en del av den statliga myndighetens verksamhetsområde och för de fall samverkansorganet inte uppfattar att berörd statlig myndighet till fullo arbetar efter ett av samverkansorganet fastställt program.

I samma motion begärs vidare tillkännagivanden om att samverkansorganet bör få beslutanderätt över fler anslag än 33:1 inom utgiftsområde 19 (*yrkande 3*) och om finansieringen av administrationskostnader för det kommunala samverkansorganet (*yrkande 5*). Motionären anser att, eftersom en del av finansieringen av administrationskostnaderna förefaller avses ske från anslaget för regionala utvecklingsmedel, bör regeringen i budgetpropositionen för år 2003 eller på annat sätt ge tydliga anvisningar som så långt möjligt begränsar dessa kostnader för att så stor del som möjligt av anslaget skall kunna användas för just regional utveckling.

Frågan om de befogenheter som samverkansorganen i de nuvarande försökslänen skall ha behöver förtydligas i lagtexten tas upp i *motion K18 av Owe Hellberg m.fl. (v) yrkande 3*. Motionärerna föreslår ett tillkännagivande om att regeringen bör lägga fram förslag till förtydligande. De anser att det av den föreslagna lagtexten inte framgår att, som det sägs i motiven, ”samverkansorganen i de nuvarande försökslänen under nästkommande mandatperiod skall ha samma beslutanderätt om medel för regional utveckling som i dag”.

Utskottets ställningstagande

Samverkansorganens sammansättning

För att ett kommunalförbund skall kunna utgöra ett samverkansorgan i den föreslagna lagens mening förutsätts att samtliga kommuner i länet är medlemmar, medan landstingets medverkan inte är ett krav. Landstinget kan

sålades avstå från att medverka, om det anser att dess medverkan skulle inkräkta på den landstingskommunala verksamheten. Något förbud för landstingen att medverka är inte påkallat, och utskottet avstyrker motion K6 (m) yrkande 1. Utskottet har ovan godtagit att en ny samverkansform skapas med befogenheter utöver vad ett kommunalförbund redan har. Utskottet avstyrker därmed även yrkande 2 i motionen.

Den föreslagna samverkan bygger på att samverkansorganet övertar en del uppgifter som annars skulle ankomma på länsstyrelsen i länet. Detta förutsätter i praktiken att samtliga kommuner i länet – men inga utanför länet – deltar. Utskottet avstyrker därför även motion K9 (m) yrkandena 1 och 2.

Föreskrifter för samverkansorganet m.m.

Det är kommunernas ansvar att de kommunala uppgifterna inte åsidosätts. Det bör vara ett ansvar för samverkansorganet att uppmuntra ett brett deltagande i diskussionen om verksamheten. Utskottet avstyrker motion K16 (m) yrkandena 1 och 6. Utskottet utgår från att regeringen vid behov genom förordning eller regleringsbrev ger erforderliga anvisningar om formerna för den del av samverkan som ankommer på de regeringen underställda myndigheterna. Utskottet avstyrker även motionens yrkande 4. Det är givetvis av vikt att samverkansorganets administrationskostnader hålls nere, men utskottet anser inte att något tillkännagivande av det slag som begärs i motionens yrkande 5 behövs.

Fördelningen av medel inom länsanslaget

Regeringen har i budgetpropositionen om det aktuella anslaget (utgiftsområde 19, 33:1) uttalat att det även fortsättningsvis bör vara en uppgift för regeringen att fördela anslaget mellan länsstyrelser och självstyrelseorgan och utfärda de föreskrifter som behövs och att vid fördelningen av medel mellan länen de långsiktiga regionala problemens svårighetsgrad, som hittills, bör utgöra den huvudsakliga fördelningsnyckeln. Utskottet utgår från att så kommer att ske och anser därmed att något tillkännagivande inte bör behövas med anledning av motion K18 (v) yrkande 9. Utskottet avstyrker också motion K16 (m) yrkande 3.

Förtydligande av lagtexten

Regeringens förslag till lag om samverkansorgan i länen innehåller i 3 § en uppräkningslista av organens uppgifter. Övergångsbestämmelserna innehåller i punkt 4 en föreskrift av innebörd att självstyrelseorganen enligt den tidigare försökslagen skall utgöra samverkansorgan enligt den nya lagen, om de inte begär att befrias från uppgifterna. Någon föreskrift som återspeglar de fortsatta särskilda befogenheterna för samverkansorganen i de tidigare försökslänen finns inte.

Bostadsutskottet har, som framgår ovan, ansett att frågan kan ställas om regeringens lagförslag ger utrymme för en fortsatt försöksverksamhet av den omfattning som beskrivs i motivtexten. Enligt bostadsutskottets mening kan det finnas anledning att överväga om en justering av lagförslaget erfordras för att försökslänen skall kunna få de befogenheter som uppenbarligen avsetts.

Det uttryckssätt som används i försökslagen är ”användningen av regionalpolitiska och andra utvecklingsmedel enligt vad som närmare föreskrivs av regeringen”, medan i förslaget till lag om samverkansorgan i länen används uttrycket ”användningen av vissa statliga medel för regional utveckling”. Liksom tidigare kommer det emellertid att vara regeringen som – sedan riksdagen beslutat om anslaget – skall fördela medlen mellan länen och i s.k. villkorsbeslut föreskriva för samverkansorganen vad medlen får användas till inom de av riksdagen givna ramarna. Enligt utskottets mening är det lämpligt att i lagen förtydliga denna ordning genom att, som i försökslagen, ange att samverkansorganen får besluta om användningen av statliga medel för regional utveckling enligt vad regeringen närmare föreskriver. Utskottet tillstyrker därmed motion K18 yrkande 3.

Fördelningen av kulturbidrag

Utskottets förslag i korthet

Utskottet delar regeringens bedömning om fördelningen av kulturbidrag och avstyrker motioner i denna fråga. Utskottet erinrar dock om att utskottet ovan har föreslagit att verksamheten i Skåne län under nästa mandatperiod skall fortsätta i oförändrad form.

Ordning enligt försökslagen

Som nämnts ovan finns regler för fördelningen av kulturpolitiska medel i förordningen (1998:305) om försöksverksamhet med ändrad fördelning av statsbidrag till regional kulturverksamhet. Reglerna har förtydligats i olika regeringsbeslut.

Statsbidrag får fördelas mellan regionala kulturinstitutioner som regeringen har förklarat berättigade till bidrag. För att bidrag skall kunna beviljas krävs att även en kommun eller ett självstyrelseorgan bidrar till institutionens finansiering. Verksamhet med länskonstnärer, regionala resurscentrum för film och video samt regionala arkivinstitutioner finansieras inte med de aktuella medlen. Statsbidragets ändamål och syfte preciseras för de olika institutionsslagen i förordningen. Förordningen anger också att de regionala självstyrelseorganen årligen skall rapportera till Statens kulturråd hur medlen har använts.

Självstyrelseorganens verksamhet har inte varit föremål för statlig revision eftersom de är kommunala organ.

I Västra Götalands län har Statens kulturråd och regionen prövat alternativa former för samverkan mellan den nationella och regionala nivån på kulturområdet. Regionens kulturnämnd och Kulturrådet har träffat en överenskommelse om en gemensam kulturplanering för perioden 2001–2003. Som grund för överenskommelsen ligger den nationella kulturpolitiken och Kultur-

rådets övergripande mål men också den kulturpolitiska strategin i Västra Götalands län.

Propositionen

Som framgår ovan avses fördelning av statliga kulturbidrag inte ingå i uppgifterna för samverkansorganen vare sig i de nuvarande försökslänerna eller i andra län där samverkansorgan upprättas, utan beslutanderätten skall tillkomma Statens kulturråd. Regeringen betonar att det i län där det finns regionala samverkansorgan öppnas möjligheter för staten att överlägga med kommunsektorn i alla frågor där samverkansorganet eller staten ser fördelar med ett utvecklat regionalt samarbete.

Regeringen framhåller att insatser inom kulturområdet utgör en viktig del i regionalt utvecklingsarbete och att det är ett mål för Statens kulturråd att utveckla samspelet mellan de statliga, regionala och kommunala insatserna i syfte att slå vakt om en nationell kulturpolitik, främja kulturell mångfald och geografiskt jämlik fördelning av kulturutbudet. Kulturrådet skall också enligt propositionen öka sitt deltagande i pågående regionala processer genom samråd och samverkan. Erfarenheterna av denna samverkan mellan statliga och kommunala organ bör kunna tas till vara i det fortsatta arbetet. Detta ger ett regionalt inflytande över hur statliga kulturbidrag används i länet och ger också möjlighet till samplanering med de bidrag som ges av kommuner och landsting för samma ändamål.

Motioner

I ovan nämnda motioner om förlängd försöksverksamhet eller permanentning finns yrkanden om rätt för självstyrelseorganen att bestämma över det statliga kulturstödet i regionen. Sådana yrkanden är, som redovisats ovan, motionerna K18 yrkande 8, K12 yrkande 2 i denna del, K7 yrkande 9, K15 yrkande 8, K19 yrkande 7 och K16 yrkande 10. Utöver dessa nämnda motioner tas rätten att fördela kulturstöd upp i bl.a. två partimotioner från allmänna motionstiden.

I *motion Kr205 av Bo Lundgren m.fl. (m)* yrkande 16 begärs ett tillkännagivande om den regionala försöksverksamheten av innebörd att vidare spridning bör ges åt den samarbetsform som tillämpats i Västra Götalandsregionen och som inneburit att Kulturrådet och regionen träffat en överenskommelse avseende kulturverksamheten under de närmaste åren. Innehållet i sådana överenskommelser bör enligt motionärerna kunna utvecklas och omfatta ytterligare aktiviteter. När avtalsmodellen fått en vidare spridning skall Statens kulturråd anpassas till den nya situationen.

I *motion Kr342 av Gudrun Schyman m.fl. (v)*, begärs tillkännagivanden om att dels försöksverksamheten med s.k. kulturpåsar bör avbrytas (*yrkande 1*), dels Kulturrådets roll och ansvar bör tydliggöras (*yrkande 2*) och dels fördelningen av kulturmedel regionalt och lokalt bör ske i dialog mellan Kulturrådet och regionerna/kommunerna på ett sådant vis att även den regionala och lokala kulturkompetensen tas till vara (*yrkande 3*).

Roy Hansson (m) föreslår i *motion K16 yrkande 10* ett tillkännagivande om fördelningen av kulturpolitiska medel. Motionären anser att det bör utvärderas om försökslänen fått en lägre tilldelning av statsbidrag till kulturinstitutioner än övriga län och att den samarbetsform som 2001 tillämpats i Västra Götalands län bör ges en vidare spridning.

Utskottets ställningstagande

Enligt regeringens förslag skall beslutanderätten över de statliga bidragen till kulturen tillkomma Statens kulturråd, och utvecklingen av samspelet mellan de statliga, regionala och kommunala insatserna i syfte att slå vakt om en nationell kulturpolitik, främja kulturell mångfald och geografiskt jämlik fördelning av kulturutbudet är ett mål för Kulturrådet. Detta förslag ligger i linje med vad som förordas i motionerna Kr205 (m) yrkande 16 och Kr342 (v) yrkandena 1–3. Utskottet delar regeringens bedömning. Utskottet har dock ovan ansett att verksamheten i Skåne län och i Västra Götalands län bör fortgå oförändrat under nästa mandatperiod. I en fortsatt utvärdering av försöksverksamheten kommer, enligt vad utskottet utgår från, även modellen för fördelning av kulturstöd att ingå.

Utskottet anser med det anförda de nämnda motionerna och motion K16 (m) yrkande 10 i huvudsak tillgodosedda.

Benämningarna region och regionfullmäktige

Utskottets förslag i korthet

Utskottet delar regeringens bedömning att landstingen bör behålla sina officiella namn, liksom Gotlands kommun, och avstyrker motioner om annan officiell benämning.

Propositionen

Regeringen anser att landstingen bör behålla sina officiella namn. Landstingen i Skåne län och Västra Götalands län skall dock, som i den nuvarande försöksverksamheten, få använda beteckningen regionfullmäktige i stället för landstingsfullmäktige.

Regeringen påpekar att det i 1 kap. 7 § regeringsformen anges att det i riket finns primärkommuner och landstingskommuner och i kommunallagen att Sverige är indelat i kommuner och landsting. Dessa bestämmelser är ett skäl till att regeringen inte följt Regionkommitténs förslag om namnbyte för landstingen i Skåne län och Västra Götalands län.

Regeringen anser dock inte att dessa bestämmelser behöver komma i konflikt med bruket av egna beteckningar som sedan länge använts på många håll. I alla formella sammanhang krävs dock att det officiella namnet används, i annat fall kan beslutens giltighet ifrågasättas.

Beteckningarna Region Skåne och Västra Götalandsregionen kan ha symbolisk funktion för att markera att en förändring har inträffat jämfört med den tidigare ordningen. Samtidigt finns det enligt regeringen en viss risk för att alla medborgare inte är helt på det klara med att det är landstingen och inte en annan organisation som avses. Det är inte önskvärt om det skulle uppstå en situation där landstingen i olika delar av landet använder egna namn med helt olika konstruktioner. Det ligger ett värde i att namnet upplyser om vilken typ av organisation det är fråga om.

De kommunalförbund som från år 2003 också utgör samverkansorgan i länet har enligt regeringen möjlighet att registrera ett valt namn på kommunalförbundet, och det finns inget hinder mot att ordet "regionförbund" då ingår i namnet. Det antagna namnet blir då också det officiella namnet på kommunalförbundet.

I regeringens lagförslag ges landstingen i Skåne län och Västra Götalands län rätt att använda beteckningen regionfullmäktige och regionstyrelse, medan regeringen inte anser att kommunfullmäktige på Gotland bör ha rätt att kalla sig regionfullmäktige. Det skulle kunna skapa oklarhet om beteckningen regionfullmäktige används både för landstingsfullmäktige och för kommunfullmäktige.

Av vallagen (1997:157) framgår att val skall ske till landstingsfullmäktige och att det på valsedlarna skall stå "Val till landstingsfullmäktige". Regeringen framhåller att valförfarandet är ett demokratiskt fundament och att valet till landsting har en lång tradition. Regeringen är därför inte beredd att föreslå en ändring av vallagen på denna punkt.

Motioner

Frågan om samverkansorganets benämning tas upp i *motion K16 av Roy Hansson (m) yrkande 7*, där motionären begär att riksdagen skall besluta om rätt för samverkansorganet att besluta om sin egen benämning. Även Gotland bör enligt motionären, om samverkansorganet så önskar, få använda begreppet region.

Lena Ek (c) begär i *motion K414* att riksdagen skall ge regeringen till känna att det inrättas ett regionfullmäktige på Gotland.

Helena Bargholtz (fp) begär i *motion K321 yrkande 1* att riksdagen skall ge regeringen till känna att gotlänningarna skall få bestämma mer, bl.a. att det klart skall framgå att Gotland har huvudansvaret för sin regionala utvecklingsplanering och att Gotland får kalla sig region.

Motionsyrkanden (c, fp och mp) om val till regionfullmäktige vid fortsatt försöksverksamhet enligt försöksverksamhetslagen har behandlats ovan.

Utskottets ställningstagande

Utskottet delar regeringens bedömning och avstyrker motionerna K16 (m) yrkande 7, K321 (fp) yrkande 1 och K414 (c).

Länsstyrelsens ledning m.m.

Utskottets förslag i korthet

Utskottet tillstyrker regeringens förslag om att regeringen skall utse länsstyrelsernas styrelse och om att slopa den rättsliga regleringen av länsexpertfunktionen. Utskottet avstyrker motioner i dessa delar. Utskottet avstyrker också motioner om avskaffande av landshövdingeämbetet samt en motion om utredning av länsstyrelsernas roll och uppgifter, eftersom utskottet anser den motionen tillgodosedd.

Propositionen

Regeringen anser att en sammanhållen, effektiv statlig länsförvaltning är ett prioriterat intresse vid organisering av den regionala statsförvaltningen, att det är viktigt att länsstyrelsens ansvar för samordning av de statliga insatserna i det regionala utvecklingsarbetet vidareutvecklas och preciseras och att länsstyrelsens roll stärks när det gäller tillsyn, uppföljning och utvärdering.

En utgångspunkt vid behandlingen av frågor om länsstyrelsernas roll, uppgifter och organisation är enligt propositionen att konsekvent använda länsstyrelsen för statliga förvaltningsuppgifter som inte kan eller bör skötas på central nivå. Där det är lämpligt bör således statliga regionala verksamheter inordnas i länsstyrelsen.

Regeringen föreslår att den av landstinget utsedda styrelsen avvecklas när nuvarande mandatperiod går ut. Regeringen anser att länsstyrelsen skall ledas av en styrelse med begränsat ansvar och att regeringen, i konsekvens med den större tydlighet som eftersträvas på den regionala nivån, skall utse den styrelse som skall finnas från år 2003. Styrelsens ledamöter bör vara väl förtrogna med länets förhållanden.

Styrelsens uppgifter kommer att regleras i länsstyrelseinstruktionen efter den modell som kallas "styrelse med begränsat ansvar" och tilldelas ett preciserat ansvar för vissa uppgifter. Med tillämpning av denna modell skall en tydlig ansvarsfördelning mellan styrelsen och landshövdingen tillämpas.

Regeringen bedömer att den nuvarande rättsliga regleringen av *länsexpertfunktionerna* bör slopas och att länsstyrelsen i stället själv skall besluta om länsexperter.

Regeringen anser också att formerna för *samverkan mellan länsstyrelserna* i gemensamma frågor bör utvecklas och stärkas.

Regeringen bedömer att en *översyn* bör göras av styrningen av länsstyrelsernas verksamhet och ansvarsfördelningen i förhållande till andra statliga myndigheter.

Motioner

I *motion K18 av Owe Hellberg m.fl. (v)* föreslås att riksdagen ger regeringen till känna att – om yrkande 1 i motionen, som avser förlängning av försöks-

verksamheten, bifalls – regeringen skall utse länsstyrelsens styrelse i försöks-länen och landstingen i övriga län (*yrkande 5*), eller – om yrkande 1 i motion-en avslås – att det i samtliga län skall vara landstinget som utser länsstyrel-sernas styrelser (*yrkande 6*). I *samma motion yrkande 7* föreslås ett tillkänna-givande om att det skall finnas jämställdhetsexperter inom länsstyrelserna.

I *motion K16 av Roy Hansson (m) yrkande 8* föreslås ett tillkännagivande för regeringen om länsstyrelsens styrelse. Motionären anser att nuvarande ordning där landstingen eller i vissa fall kommunen utser länsstyrelsens sty-relse är rimlig och att styrelsens ledamöter är boende och verksamma i länet.

I två motioner från allmänna motionstiden, som rör försöksverksamhet enligt försöksverksamhetslagen, berörs *landshövdingens och länsstyrelsens roller*.

Agne Hansson m.fl. (c) föreslår i *motion K371 yrkande 17* ett tillkännagi-vande om avveckling av landshövdingeämbetet och länsstyrelserna i sin nu-varande form.

Matz Hammarström m.fl. (mp) begär i *motion K381 yrkande 13* ett tillkän-nagivande om att avveckla landshövdingens funktion i försökslänen.

I *motion 2001/02:K8 av Per Unckel m.fl. (m)* föreslås att regeringen skall tillsätta en utredning om länsstyrelsernas roll och uppgifter (*yrkande 3*).

Yttrande från bostadsutskottet

Bostadsutskottet framhåller i sitt yttrande att förslaget om att regeringen skall utse *länsstyrelsens styrelse* är avsett bl.a. att klargöra att det är regeringen som har det fulla politiska och verksamhetsmässiga ansvaret för länsstyrel-sens verksamhet. Det ligger enligt bostadsutskottets mening ett betydande värde i att ledningsansvaret på detta sätt läggs fast. Mot den föreslagna ord-ningen kan invändas att den skulle kunna leda till att den lokala förankringen går förlorad. I propositionen uttalar dock regeringen att de som i länsstyrel-sens styrelse skall företräda de allmänna intressena bör vara väl förtrogna med länets förhållanden. Det innebär att länsstyrelsens styrelse även fortsätt-ningsvis kan förutsättas få en god lokal förankring.

Bostadsutskottet tillstyrker med hänvisning härtill regeringens förslag och avstyrker motionsförslagen.

Bostadsutskottet delar inte synen i motionerna K371 (c) yrkande 17 och K381 (mp) yrkande 13 på hur länsstyrelserna bör ledas. Oavsett om det är fråga om samtliga länsstyrelser eller enbart om länsstyrelserna i försökslänen finns det enligt bostadsutskottet ingen anledning att frångå dagens ledningsstruktur. Det bör också påpekas att när staten fr.o.m. år 2003 utser länsstyrelsens sty-relse kommer detta att innebära att större tydlighet skapas kring länsstyrelsens och därmed också *landshövdingens roll*. När det gäller förslaget om att av-veckla länsstyrelserna kan bostadsutskottet konstatera att de förutsättningar som ställs upp i motionen för att en avveckling skall kunna ske inte är för handen. Bostadsutskottet delar inte heller av principiella skäl uppfattningen att länsstyrelserna bör avvecklas. Motionerna avstyrks med hänvisning till det nu anförda.

Bostadsutskottet hänvisar till att regeringen i propositionen aviserar sin avsikt att initiera en samlad översyn av styrningen av länsstyrelsens verksamhet och ansvarsfördelningen i förhållande till andra statliga myndigheter. Bostadsutskottet bedömer att en översyn som i allt väsentligt svarar mot förslaget i motion K8 (m) yrkande 3 därmed torde komma till stånd utan att riksdagen gör ett särskilt tillkännagivande om detta.

Utskottets ställningstagande

Konstitutionsutskottet har inte någon annan uppfattning än regeringen och bostadsutskottet i frågorna om hur länsstyrelsernas styrelser skall utses och om *ledningsstrukturen* i övrigt. Utskottet tillstyrker propositionen i denna del och avstyrker motionerna K16 (m) yrkande 8, K18 (v) yrkandena 5 och 6, K371 (c) yrkande 17 och K381 (mp) yrkande 13.

Konstitutionsutskottet har inte heller någon invändning mot regeringens bedömning att den nuvarande rättsliga regleringen av *länsexpertfunktionerna* kan slopas och att länsstyrelsen i stället själv skall kunna besluta om länssexperter. Utskottet avstyrker därmed motion K18 (v) yrkande 7.

Liksom bostadsutskottet anser konstitutionsutskottet att det önskemål om *utredning* om länsstyrelsernas roll och uppgifter som framförs i motion K8 (m) yrkande 3 är tillgodosett genom den översyn som regeringen aviserar. Motionen avstyrks.

Samordnad länsförvaltning

Utskottets förslag i korthet

Utskottet tillstyrker regeringens förslag om fortsatt samordnad länsförvaltning i Gotlands län.

Propositionen

Regeringen föreslår att den försöksverksamhet som i dag pågår enligt lagen (1997:1144) om försöksverksamhet med vidgad samordnad länsförvaltning i Gotlands län skall pågå ytterligare fyra år, dvs. till utgången av år 2006.

Motioner

I motion K16 av Roy Hansson (m) yrkande 8 föreslås att riksdagen beslutar om fortsatt försöksverksamhet med vidgad samordnad länsförvaltning.

Yttrande från bostadsutskottet

Bostadsutskottet anför att den särställning som Gotland har som region med sitt begränsade befolkningsunderlag och sin geografiska avgränsning enligt utskottets mening motiverar att den pågående försöksverksamheten med

vidgad samordnad länsförvaltning förlängs med fyra år. Bostadsutskottet tillstyrker regeringens förslag och avstyrker motstående motionsförslag.

Utskottets ställningstagande

Konstitutionsutskottet har i frågan om den *fortsatta samordnade länsförvaltningen* i Gotlands län ingen annan uppfattning än regeringen och bostadsutskottet. Utskottet tillstyrker propositionen i denna del. Motion K16 (m) yrkande 9 är tillgodosedd och avstyrks.

Uppgifts- och ansvarsfördelning mellan olika beslutsnivåer

Utskottets förslag i korthet

Utskottet avstyrker motioner om en översyn av ansvarsfördelningen mellan olika beslutsnivåer med hänvisning till att regeringen aviserar en översyn av uppgifts- och ansvarsfördelningen mellan staten, kommunerna och landstingen.

Propositionen

Regeringen anser att en översyn bör genomföras av uppgifts- och ansvarsfördelningen mellan staten, kommunerna och landstingen, vilket också har föreslagits av PARK.

Enligt regeringen visar debatten i regionfrågan att det finns ett behov av att mer samlat och långsiktigt se över uppgifts- och ansvarsfördelningen mellan de olika nivåerna i samhällsorganisationen. Utgångspunkten för en sådan översyn bör vara upprätthållandet av en långtgående kommunal självstyrelse inom ramen för ett starkt nationellt ansvar för medborgarnas välfärd i hela landet. Översynen bör också innefatta den nuvarande samhällsorganisationens förutsättningar att klara välfärdsåtaganden i perspektivet av de stora samhällsförändringar, inte minst befolkningsomflyttningar, som Sverige genomgår. En grundläggande princip för översynen är enligt regeringen en fortsatt solidarisk finansiering av samhällets välfärdsåtaganden. Samverkan med EU och dess olika institutioner utgör ytterligare ett viktigt skäl för en mer genomgripande översyn av den politiska strukturen.

Motioner

I *motion K7 av Åsa Torstensson m.fl. (c)* föreslås att riksdagen ger regeringen till känna att en översyn av uppgiftsfördelningen mellan olika nivåer som regeringen bör initiera bör omfatta fördelningen mellan statlig, regional och kommunal nivå (*yrkande 8*).

I *motion K15 av Lars Leijonborg m.fl. (fp)* föreslås också en översyn av uppgiftsfördelningen mellan statlig, regional och kommunal nivå (*yrkande 9*).

Utskottets ställningstagande

Utskottet anser att motionerna är tillgodosedda genom den aviserade översynen. Motionerna K7 (c) yrkande 8 och K15 (fp) yrkande 9 avstyrks.

Lagförslagen

Utskottets förslag i korthet

Utskottet föreslår att riksdagen skall anta ett förslag om ändring i försökslagen (förlängd giltighet i Skåne län och Västra Götalands län) samt de av regeringen framlagda lagförslagen med de ändringar som föranleds av utskottets ställningstaganden.

Med hänvisning till vad som har anförts ovan i olika delfrågor lägger utskottet fram ett eget lagförslag som innebär att försökslagens giltighetstid förlängs till utgången av år 2006, såvitt avser Skåne län och Västra Götalands län.

Utskottet har noterat att 2 § försökslagen innehåller en hänvisning till en förordning om regionalt utvecklingsarbete, som upphört att gälla i januari 1999 och ersatts av förordningen (1998:877) om regionalt utvecklingsarbete. Hänvisningen bör enligt utskottets uppfattning inte knytas till en speciell förordning.

Utskottet tillstyrker regeringens lagförslag med de ändringar som berörts ovan och som framgår av utskottets förslag till riksdagsbeslut.

Reservationer

Utskottets förslag till riksdagsbeslut och ställningstaganden har föranlett följande reservationer. I rubriken anges inom parentes vilken punkt i utskottets förslag till riksdagsbeslut som behandlas i avsnittet.

1. Avslag på propositionen (punkt 1)

av Ingvar Svensson (kd), Björn von der Esch (kd), Per Lager (mp), Åsa Torstensson (c) och Helena Bargholtz (fp).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att utskottets förslag under punkt 1 borde ha följande lydelse:

1. Riksdagen avslår proposition 2001/02:7. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2001/02:K7 yrkande 1, 2001/02:K11, 2001/02:K12 yrkande 1, 2001/02:K15 yrkande 1 och 2001/02:K19 yrkande 1.

Ställningstagande

Beslutet med anledning av propositionen handlar om inriktning för framtiden vad gäller regionernas utveckling. I stället för att fullfölja den breda enighet om framtidsinriktningen som förelåg i utredningen *Regionalt folkstyre och statlig länsförvaltning (SOU 2000:85)*, väljer regeringen att ta två steg tillbaka. I stället för regionalt självstyre väljs regional samverkan. Denna inriktning anser vi oacceptabel. Det rimliga borde ha varit att fortsätta försöksverksamheten och utvidga den med sikte på att under nästa mandatperiod ta ett permanent beslut om det regionala självstyret. Regeringen väljer nu en samverkansmodell som i länen kan stoppas av en enda kommun. I stället borde renodling i ansvarsfördelningen mellan stat och självstyrelseorgan varit en grundläggande princip. Men med regeringens förslag blir det regionala företärdarskapet oklart och otydligheten ökar i relation till omvärlden.

Subsidiaritetsprincipen skall enligt vår mening vara central i arbetet för maktindelningen mellan samhällets olika nivåer. Principen vilar på två grundsatser: dels att det som en gemenskap kan sköta på ett ändamålsenligt sätt skall gemenskapen också få sköta, dels att de överordnade gemenskaperna, t.ex. staten, har skyldighet att stödja där det behövs. Detta stöd skall respektera de enskilda människornas rättigheter och gemenskapernas eget kompetensområde.

Regeringens förslag innebär dessvärre en maktcentralisering, och regeringen har inte på ett övertygande sätt visat att denna centralisering ökar ändamålsenligheten i beslutsfattandet.

Den konstitutionella utgångspunkten borde i stället ha varit den grundläggande principen att beslut skall fattas så nära de berörda som möjligt.

I stället för självständiga, starka regioner föreslås kommunalförbund som ger varje kommun vetorätt i varje fråga. Dessutom innebär kommunalförbundstanken att enbart de större partierna blir representerade i samverkansorganet; den politiska mångfalden och representativiteten minskar. Medborgarinflytandet försvagas. Genomskinlighet och möjlighet till ansvarsutkrävande försvåras.

Förslaget om samverkansorgan i länen innebär ingenting nytt, bara att man i en ny lag upprepar det kommunerna redan kan, nämligen bilda kommunalförbund. Ingenting hindrar riksdag och regering från att lägga ut de uppgifter som beskrivs i propositionen på kommunalförbund redan i dag. Det självstyre som antyds genom samverkansförfarandet, där varje ingående organ beslutar i fråga om sin egen ekonomiska medverkan, låter bra men blir snabbt tomt på innehåll när det står klart att staten tänker behålla pengarna.

Sammantaget innebär alltså propositionen att regeringen nu i praktiken föreslår en avveckling av starka, relativt självständiga regioner, stärkt makt för regeringen genom möjligheten att utse landshövdingar med ökade befogenheter och styrelser för länsstyrelser och ökad kontroll över landets regioner genom att i praktiken allt regionerna tar sig före skall godkännas av regeringen. Riksdagen bör därför avslå propositionen.

2. Fortsatt försöksverksamhet i Västra Götalands län (punkt 3 och punkt 22 i motsvarande del)

av Per Unckel (m), Inger René (m), Nils Fredrik Aurelius (m) och Margareta Nachmanson (m).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att utskottets förslag under punkt 3 och punkt 22 borde ha följande lydelse:

3. Riksdagen godkänner vad som anförs i reservation 2 om fortsatt försöksverksamhet i Västra Götalands län. Därmed bifaller riksdagen motion 2001/02:K8 yrkande 2 och avslår proposition 2001/02:7 i denna del samt motionerna 2001/02:K7 yrkande 3 i denna del, 2001/02:K12 yrkande 2 i denna del, 2001/02:K15 yrkande 3 i denna del, 2001/02:K17 i denna del, 2001/02:K18 yrkande 1 i denna del och 2001/02:K19 yrkande 3 i denna del.

22. Riksdagen antar

dels regeringens i bilaga 2 intagna förslag i proposition 2001/02:7 till

1. lag om samverkansorgan i länen med de ändringarna att

dels den föreslagna 10 § och rubriken närmast före 10 § utgår,

dels den föreslagna 11 § betecknas 10 §,

dels 2 och 3 §§ samt övergångsbestämmelserna får den som Utskottets förslag i bilaga 3 angivna lydelsen,

2. lag om upphävande av lagen (1996:1415) om försöksverksamhet med regionförbund i Kalmar län och Skåne län,
 3. lag om ändring i lagen (1997:734) om ansvar för viss kollektiv persontrafik,
 4. lag om ändring i lagen (1997:736) om färdtjänst,
 5. lag om ändring i lagen (1995:1518) om mervärdesskattekonton för kommuner och landsting,
 6. lag om upphävande av lagen (1976:891) om val av ledamöter i länsstyrelses styrelse,
 7. lag om ändring i lagen (1997:1144) om försöksverksamhet med vidgad samordnad länsförvaltning i Gotlands län,
- dels utskottets i bilaga 3 intagna förslag till lag om ändring i lagen (1996:1414) om försöksverksamhet med ändrad regional ansvarsfördelning med den ändringen att 1 § får den som Reservanternas förslag i bilaga 4 angivna lydelsen.

Ställningstagande

Vi ställer oss bakom förslaget att regional samverkan skall vara möjlig i hela landet. Vi motsätter oss däremot att verksamheten i Västra Götalands län skall fortsätta så som den bedrivits enligt försökslagen eller enligt sådana särregler som regeringen föreslår. Erfarenheterna är att försöket i Västra Götaland inte fallit väl ut och att det inte finns någon folklig förankring i länet. Kommunerna i Västra Götalands län bör i stället enligt vår uppfattning få samma möjlighet som kommuner i övriga län att sluta sig samman i frivilliga samverkansorgan.

Vi anser således att riksdagen, som föreslås i motion K8 yrkande 2, bör avslå regeringens förslag att landstinget i Västra Götalands län skall utgöra samverkansorgan under nästa mandatperiod. I stället bör de nya reglerna för regional samverkan gälla för länet. Vi motsätter oss också motionsförslagen om att verksamheten skall fortsätta i Västra Götalands län genom förlängd giltighet av försökslagen.

3. Ytterligare verksamhet med regionala självstyrelseorgan (punkt 4 och punkt 22 i motsvarande del)

av Ingvar Svensson (kd), Björn von der Esch (kd), Per Lager (mp), Åsa Torstensson (c) och Helena Bargholtz (fp).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att utskottets förslag under punkt 4 och punkt 22 borde ha följande lydelse:

4. Riksdagen godkänner vad som anförs i reservation 3 om fortsatt försöksverksamhet i Kalmar län och Gotlands län samt tillkännager för regeringen

som sin mening vad som anförs i reservationen om ytterligare försöksverksamhet med regionala självstyrelseorgan och om att förslag till permanent lagstiftning skall läggas fram för riksdagen. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2001/02:K7 yrkandena 2, 3 i denna del, 4 och 6, 2001/02:K10, 2001/02:

K12 yrkandena 2 i denna del och 4, 2001/02:K15 yrkandena 2, 3 i denna del, 4 och 6, 2001/02:K17 i denna del, 2001/02:K18 yrkandena 1 i denna del, 2 och 4, 2001/02:K19 yrkandena 2, 3 i denna del, 4 och 6, 2001/02:K371 yrkandena 15 och 20, 2001/02:K381 yrkande 12, 2001/02:N262 yrkande 19 samt 2001/02:N364 yrkande 22.

22. Riksdagen antar

dels regeringens i bilaga 2 intagna förslag i proposition 2001/02:7 till

1. lag om samverkansorgan i länen med de ändringarna att

dels den föreslagna 10 § och rubriken närmast före 10 § utgår,

dels den föreslagna 11 § betecknas 10 §,

dels 2 § får den som Reservanternas förslag i bilaga 4 angivna lydelsen,

dels 3 § och övergångsbestämmelserna får den som Utskottets förslag i bilaga 3 angivna lydelsen,

2. lag om ändring i lagen (1997:734) om ansvar för viss kollektiv persontrafik,

3. lag om ändring i lagen (1997:736) om färdtjänst,

4. lag om ändring i lagen (1995:1518) om mervärdesskattekonton för kommuner och landsting,

5. lag om upphävande av lagen (1976:891) om val av ledamöter i länsstyrelses styrelse,

6. lag om ändring i lagen (1997:1144) om försöksverksamhet med vidgad samordnad länsförvaltning i Gotlands län,

dels utskottets i bilaga 3 intagna förslag till lag om ändring i lagen (1996:1414) om försöksverksamhet med ändrad regional ansvarsfördelning med den ändringen att 1 § får den som Reservanternas förslag i bilaga 4 angivna lydelsen,

dels det i bilaga 4 som Reservanternas förslag betecknade förslaget till lag om ändring i lagen (1996:1415) om försöksverksamhet med regionförbund i Kalmar län och Skåne län,

samt avslår regeringens förslag till lag om upphävande av lagen (1996:1415) om försöksverksamhet med regionförbund i Kalmar län och Skåne län.

Ställningstagande

Vi ser försöksverksamheten med regionala självstyrelseorgan i Sverige som en oåterkallelig process. Regionerna har kommit för att stanna. Regeringens inställning till regionalt självstyre kommer att vara fördröjande men inte kunna stoppa regionaliseringen. Denna tveågsenhet är olycklig, eftersom den ger ottydliga besked inför framtiden för landets regioner och det riskerar att

försvara för regionerna att göra långsiktiga åtaganden, som att bygga internationella nätverk. Försöksverksamheten bör enligt vår mening fortsätta även i Kalmar län och Gotlands län under nästa mandatperiod.

Vi anser nu att tydliga besked bör ges om att regionaliseringen inte kommer att upphöra utan att utrymmet successivt bör ökas för det regionala självstyret. Giltigheten av de lagar som reglerar försöksverksamheten bör förlängas till utgången av år 2006 i avvaktan på en permanent lösning. Ansökningar om att på försök få bilda nya regioner med regionfullmäktige bör bemötas positivt. Detta bör ges regeringen till känna, och regeringen bör återkomma med förslag till riksdagen som gör det möjligt för sådana nya regioner att ingå i försöksverksamheten.

En fortsatt försöksverksamhet skall endast ses som en nödvändig övergångslösning till en permanent lösning. Processen för att permanenta regionerna bör inledas omedelbart.

Ett permanentande av regionerna bör präglas av den tilltro till lokala och regionala folkvaldas förmåga att ta ansvar också för stora beslut som var vägledande då försöksverksamheten inleddes. Det är naturligt att övergången från försök till permanenta regioner för med sig ökade befogenheter för regionerna att fatta beslut. Det centrala är dock att ett fast institutionellt ramverk för besluten åstadkoms snarast.

Grunden för att regionerna skall kunna ta över centrala välfärdsuppgifter och andra uppgifter på eget ansvar är att det finns möjlighet att utkräva ett demokratiskt ansvar. Det centrala organet i regionbildningarna bör därför vara fullmäktigeförsamlingen.

Sammanfattningsvis bör enligt vår uppfattning följande vara utgångspunkten för den fortsatta regionaliseringen i Sverige:

Ett permanent regelverk bör finnas så att de regioner som så vill kan välja regionfullmäktige i valet 2006 och börja verka från 1/1 2007.

Alla regioner bör ha ett direktvalt regionfullmäktige med beskattningsrätt.

Regionerna bör ta över även landstingens uppgifter – det skall endast finnas ett politiskt tillsatt organ på regional nivå.

Regionerna bör ges egen beslutanderätt i fråga om infrastrukturplaner, tillväxtplaner och fördelning av utvecklingsmedel, dvs. besluten bör inte villkoras med godkännande av regeringen eller statliga myndigheter.

De i regionen ingående kommunerna bör vara oförhindrade att öka regionens kompetens genom att avstå egen kompetens.

Regeringsformen, liksom kommunallagen, vallagen och indelningslagen, bör ses över för att erkänna regionbildningarna som en självständig politisk nivå.

Riksdagen bör begära förslag från regeringen till en permanent lösning i enlighet med vad ovan anförts.

4. Utvärdering av fortsatt försöksverksamhet (punkt 8)

av Per Lager (mp).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att utskottets förslag under punkt 8 borde ha följande lydelse:
Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservation 4 om utvärdering under parlamentarisk medverkan. Därmed bifaller riksdagen motion 2001/02:K19 yrkande 8.

Ställningstagande

Regeringen avser att kontinuerligt följa upp och utvärdera verksamheten i de tidigare försökslänerna och i övriga län där regionala samverkansorgan bildas. Jag anser att denna uppföljning och utvärdering bör ske under parlamentarisk medverkan, som föreslås i motion K19 (mp) yrkande 8. Riksdagen bör ge regeringen till känna att så bör ske.

5. Politiska nivåer – landstingen (punkt 9)

av Per Unckel (m), Inger René (m), Nils Fredrik Aurelius (m) och Margareta Nachmanson (m).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att utskottets förslag under punkt 9 borde ha följande lydelse:
Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservation 5. Därmed bifaller riksdagen motion 2001/02:K14 yrkande 1 och 2001/02:K236 yrkandena 3 och 4 samt avslår motion 2001/02:K14 yrkande 2.

Ställningstagande

Vi ifrågasätter om det är ändamålsenligt att även i framtiden ha två kommunala nivåer. Landstingen bör därför som en del av en större reform av hälso- och sjukvården avvecklas. Frågor som kan kräva samverkan i större regioner kan och bör enligt vår uppfattning lösas genom institutionella arrangemang från fall till fall, t.ex. genom samverkan i kommunalförbund.

Regeringen anser att det finns ett behov av att mer samlat och långsiktigt se över uppgifts- och ansvarsfördelningen mellan de olika nivåerna i samhällsorganisationen. I samband med denna översyn bör frågan om landstingens avveckling utredas. Vi tillstyrker således motionerna K236 (m) yrkandena 3 och 4 samt K14 (m) yrkande 1. Yrkande 2 i den sistnämnda motionen får anses tillgodosett med vad utskottet anför.

Särskilt yttrande

Utskottets beredning av ärendet har föranlett följande särskilda yttranden. I rubriken anges inom parentes vilken punkt i utskottets förslag till riksdagsbeslut som behandlas i avsnittet.

Översyn för att minska statlig reglering av självstyrelseorgan, val av regionfullmäktige och fördelning av kulturstöd (punkterna 5–7)

Ingvar Svensson (kd), Björn von der Esch (kd), Per Lager (mp), Åsa Torstensson (c) och Helena Bargholtz (fp) anför:

Som framgår av våra reservationer anser vi att den regionala självstyrelsen bör fortsätta och utvidgas i huvudsak i de former och med det innehåll som gällt för den hittillsvarande försöksverksamheten och i huvudsaklig överensstämmelse med vad PARK har föreslagit. Detta innebär att vi anser att en sådan översyn för att minska den statliga regleringen av självstyrelseorganens verksamhet som PARK har föreslagit bör göras och att självstyrelseorganen bör ges ökat inflytande över fördelningen av de statliga kulturbidragen. Det innebär också att vi anser att självstyrelseorganen bör tillsättas genom direktval och att valen skall betecknas val till regionfullmäktige. Vi avstår emellertid i detta sammanhang från att reservera oss på dessa punkter.

BILAGA 1

Förteckning över behandlade förslag

Propositionen

I proposition 2001/02:7 föreslås att riksdagen antar regeringens förslag till

1. lag om samverkansorgan i länen,
2. lag om upphävande av lagen (1996:1415) om försöksverksamhet med regionförbund i Kalmar län och Skåne län,
3. lag om ändring i lagen (1997:734) om ansvar för viss kollektiv persontrafik,
4. lag om ändring i lagen (1997:736) om färdtjänst,
5. lag om ändring i lagen (1995:1518) om mervärdesskattekonton för kommuner och landsting,
6. lag om upphävande av lagen (1976:891) om val av ledamöter i länsstyrelses styrelse,
7. lag om ändring i lagen (1997:1144) om försöksverksamhet med vidgad samordnad länsförvaltning i Gotlands län.

Lagförslagen finns intagna som bilaga 2 i betänkandet.

Följdmotioner

2001/02:K6 av Göte Jonsson och förste vice talman Anders Björck (m) vari föreslås att riksdagen fattar följande beslut:

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförts om sammansättningen av kommunalförbunden.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförts om samverkansorganens och länsstyrelsernas uppgifter.

2001/02:K7 av Åsa Torstensson m.fl. (c) vari föreslås att riksdagen fattar följande beslut:

1. Riksdagen avslår proposition 2001/02:7 Regional samverkan och statlig länsförvaltning med undantag av ändring i lagen (1997:1144) om försöksverksamhet med vidgad samordnad länsförvaltning i Gotlands län.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförts om fortsatt försöksverksamhet med regionbildningar.
3. Riksdagen beslutar om sådan ändring av 1 § lagen (1996:1414) om försöksverksamhet med ändrad regional ansvarsfördelning att försöksverksamheten förlängs till utgången av 2006.
4. Riksdagen beslutar om sådan ändring av 37 § lagen (1996:1415) om försöksverksamhet med regionförbund i Kalmar län och Skåne län att likvidation av regionförbundet i Kalmar län skall ske efter utgången av 2006.

5. Riksdagen beslutar om sådan ändring av 6 kap. 3 § vallagen (1997:157) att landstingen i Skåne och Västra Götaland får besluta att valet till landstingsfullmäktige skall benämnas val till regionfullmäktige.

6. Riksdagen begär hos regeringen förslag till ett regelverk för permanenta, direktvalda, regionala styrelseorgan från 2007 i enlighet med vad i motionen anförs.

7. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om en skyndsam översyn av de författningar som reglerar självstyrelseorganens verksamhet i syfte att minska den statliga regleringen.

8. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om en översyn av uppgiftsfördelningen mellan statlig, regional och kommunal nivå.

9. Riksdagen beslutar om sådan ändring av 2 § lagen (1996:1414) om försöksverksamhet med ändrad regional ansvarsfördelning att även självstyrelseorganet i Västra Götalands län ges befogenhet att besluta om fördelningen av statsbidrag till regionala kulturinstitutioner.

2001/02:K8 av Per Unckel m.fl. (m) vari föreslås att riksdagen fattar följande beslut:

1. Riksdagen beslutar att förlänga giltighetstiden för lagen (1996:1414) om försöksverksamhet med ändrad regional ansvarsfördelning t.o.m. utgången av år 2006 såvitt avser Skåne län, i enlighet med vad som anförs i motionen.

2. Riksdagen beslutar att avslå regeringens förslag om fortsatt försöksverksamhet i Västra Götalands län.

3. Riksdagen begär att regeringen tillsätter en utredning om länsstyrelsernas roll och uppgifter i enlighet med vad som anförs i motionen.

2001/02:K9 av Lars Elinderson och Lars Hjertén (m) vari föreslås att riksdagen fattar följande beslut:

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att formerna för kommunal samverkan inte skall förutsätta samverkansorgan som omfattar alla kommuner i länet.

2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att ett sådant samverkansorgan skall kunna omfatta angränsande kommuner i flera län.

2001/02:K10 av Birgitta Sellén (c) vari föreslås att riksdagen fattar följande beslut:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om inrättande av ett regionfullmäktige i Västernorrland.

2001/02:K11 av Tuve Skånberg (kd) vari föreslås att riksdagen fattar följande beslut:

Riksdagen avslår proposition 2001/02:7 Regional samverkan och statlig länsförvaltning.

2001/02:K12 av Ingvar Svensson m.fl. (kd) vari föreslås att riksdagen fattar följande beslut:

1. Riksdagen beslutar att avslå proposition 2001/02:7 Regional samverkan och statlig länsförvaltning.

2. Riksdagen beslutar att genomföra utredningsförslagen i Regionalt folkstyre och statlig länsförvaltning (SOU 2000:85), dock med undantag av sättet att välja företrädare för regionala självstyrelseorgan.

3. Riksdagen beslutar att direktval skall tillämpas för regionala självstyrelseorgan.

4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförts om permanentning av regionala självstyrelseorgan.

2001/02:K13 av Ewa Thalén Finné m.fl. (m) vari föreslås att riksdagen fattar följande beslut:

Riksdagen beslutar att förlänga lagen (1996:1414) om försöksverksamhet om ändrad regional ansvarsfördelning t.o.m. utgången av år 2006 i enlighet med vad som i motionen anförts.

2001/02:K14 av Tomas Högström (m) vari föreslås att riksdagen fattar följande beslut:

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförts om medborgarnas perspektiv i de regionala organen.

2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförts om antalet beslutande politiska nivåer.

2001/02:K15 av Lars Leijonborg m.fl. (fp) vari föreslås att riksdagen fattar följande beslut:

1. Riksdagen avslår proposition 2001/02:7 Regional samverkan och statlig länsförvaltning med undantag av ändring i lagen (1997:1144) om försöksverksamhet med vidgad samordnad statlig länsförvaltning i Gotlands län samt med undantag av lag om upphävande av lagen (1976:891) om val av ledamöter i länsstyrelses styrelse.

2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförts om att regeringen bör inta en positiv inställning till ansökningar från län som vill pröva på en modell med förändrad regional ansvarsfördelning i enlighet med principen om direktvalda regionfullmäktige.

3. Riksdagen beslutar om sådan ändring av 1 § lagen (1996:1414) om försöksverksamhet med ändrad regional ansvarsfördelning att försöksverksamheten förlängs till utgången av 2006.

4. Riksdagen beslutar om sådan ändring av 37 § lagen (1996:1415) om försöksverksamhet med regionförbund i Kalmar län och Skåne län att likvidation av det indirekt valda regionförbundet i Kalmar län skall ske efter utgången av 2006.

5. Riksdagen beslutar om en sådan ändring av 6 kap. 3 § vallagen (1997:157) att landstingen i Skåne och Västra Götaland får besluta att valet till landstingsfullmäktige skall benämnas val till regionfullmäktige.

6. Riksdagen begär hos regeringen förslag till regelverk för permanenta, direktvalda, regionala styrelseorgan från 2007 i enlighet med vad som anförts i motionen.

7. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om en skyndsam översyn av de författningar som reglerar självstyrelseorganens verksamhet i syfte att minska den statliga regleringen.

8. Riksdagen beslutar om en sådan ändring av 2 § lagen (1996:1414) om försöksverksamhet med förändrad regional ansvarsfördelning att även självstyrelseorganet i Västra Götalands län ges befogenheten att besluta om fördelningen av statsbidrag till regionala kulturinstitutioner.

9. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om en översyn av uppgiftsfördelningen mellan stat, landsting och kommuner.

2001/02:K16 av Roy Hansson (m) vari föreslås att riksdagen fattar följande beslut:

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om föreskrifter för samverkansorganets arbetsordning.

3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att beslutanderätt för samverkansorganet ges över fler anslag än 33:1 inom program 19.

4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om behovet av reglering av statliga myndigheters agerande inom samverkansområdet.

5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om finansiering av administrationskostnader för det kommunala samverkansorganet.

6. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om utvärdering.

7. Riksdagen beslutar om vad som i motionen anförs om rätt för samverkansorganet att besluta om egen benämning.

8. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om länsstyrelsens styrelse.

9. Riksdagen beslutar om fortsatt försöksverksamhet om vidgad samordnad länsförvaltning i enlighet med vad som i motionen anförs.

10. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om fördelning av kulturpolitiska medel.

2001/02:K17 av Magda Ayoub och Margareta Viklund (kd) vari föreslås att riksdagen fattar följande beslut:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att beslutet om regionförsökens framtid bör baseras på de slutsatser som den parlamentariska regionkommittén dragit.

2001/02:K18 av Owe Hellberg m.fl. (v) vari föreslås att riksdagen fattar följande beslut:

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening att förlänga giltighetstiden för lagen (1996:1414) om försöksverksamhet med ändrad regional ansvarsfördelning och lagen (1996:1415) om försöksverksamhet med regionförbund i Kalmar län och Skåne län till 2006.

2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening att en lagstiftning som skall gälla från år 2007 skall förberedas.

3. Riksdagen begär att regeringen lägger fram förslag till förtydligad lag för försöksverksamhetens fortsatta befogenheter i enlighet med vad som i motionen anförs.

4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening att ge möjlighet till ytterligare försöksverksamhet med regionala självstyrelseorgan.

5. Riksdagen tillkännager – om yrkande 1 bifalls – för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att regeringen skall utse länsstyrelsens styrelse i försökslänerna och landstingen i övriga län.

6. Riksdagen begär – om yrkande 1 avslås – att det i samtliga län skall vara landstinget som utser länsstyrelsernas styrelser i enlighet med vad som i motionen anförs.

7. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att det skall finnas jämställdhetsexperter inom länsstyrelserna.

8. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om självstyrelseorganens rätt att bestämma över fördelningen av vissa kulturstöd.

9. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om principer för fördelningen av regionala projektmedel.

2001/02:K19 av Per Lager m.fl. (mp) vari föreslås att riksdagen fattar följande beslut:

1. Riksdagen avslår regeringens proposition 2001/02:7 Regional samverkan och statlig länsförvaltning.

2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om fortsatt försöksverksamhet med regionalt självstyre.

3. Riksdagen beslutar om sådan ändring av 1 § lagen (1996:1414) om försöksverksamhet med ändrad regional ansvarsfördelning att försöksverksamheten förlängs till utgången av 2006.

4. Riksdagen beslutar om sådan ändring av 37 § lagen (1996:1415) om försöksverksamhet med regionförbund att likvidation av regionförbundet i Kalmar län skall ske efter utgången av 2006.

5. Riksdagen beslutar om sådan ändring av 6 kap. 3 § vallagen (1997:157) att landstingen i Skåne och Västra Götaland får besluta att valet till landstingsfullmäktige skall benämnas ”val till regionfullmäktige” eller ”val till landstingsfullmäktige/regionfullmäktige”.

6. Riksdagen begär hos regeringen förslag till ett regelverk för permanenta, direktvalda, regionala självstyrelseorgan från 2007.

7. Riksdagen beslutar om sådan ändring av 2 § lagen (1996:1414) om försöksverksamhet med ändrad regional ansvarsfördelning att även självstyrelseorganet i Västra Götalands län ges befogenheten att besluta om fördelningen av statsbidrag till regionala kulturinstitutioner efter en överenskommelse om den övergripande inriktningen på bidragsanvändningen med staten.

8. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om behovet av kontinuerlig utvärdering och en parlamentariskt tillsatt analysgrupp.

Motioner från allmänna motionstiden

2001/02:K236 av Bo Lundgren m.fl. (m) vari föreslås att riksdagen fattar följande beslut:

3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om landstingen.

4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om samverkan i kommunal- eller regionalförbund.

2001/02:K321 av Helena Bargholtz (fp) vari föreslås att riksdagen fattar följande beslut:

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att gotlänningarna skall bestämma mer över sin region.

2001/02:K371 av Agne Hansson m.fl. (c) vari föreslås att riksdagen fattar följande beslut:

15. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att de direktvalda regionförsöken skall permanentas efter år 2003.

17. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om avveckling av landshövdingeämbetet och länsstyrelserna i sin nuvarande form.

18. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att varje region skall ha ett direktvalt högsta beslutande organ.

20. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att överlåta ansvaret för EU-stödet på regionerna.

2001/02:K372 av Ulf Nilsson (fp) vari föreslås att riksdagen fattar följande beslut:

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att permanenta försöksverksamheten med regionalt självstyre i Skåne.

2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att tydliggöra ansvarsfördelningen mellan regionala och statliga organ i regionen.

2001/02:K381 av Matz Hammarström m.fl. (mp) vari föreslås att riksdagen fattar följande beslut:

11. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i kapitel 6.1 i motionen anförs om direktvalda regionfullmäktige.

12. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i kapitel 6.2 i motionen anförs om pågående regionförsök.

13. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i kapitel 6.3 i motionen anförs om att avveckla landshövdingens funktion i försökslänen.

2001/02:K414 av Lena Ek (c) vari föreslås att riksdagen fattar följande beslut:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att det inrättas ett regionfullmäktige på Gotland.

2001/02:Kr205 av Bo Lundgren m.fl. (m) vari föreslås att riksdagen fattar följande beslut:

16. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om den regionala försöksverksamheten.

2001/02:Kr342 av Gudrun Schyman m.fl. (v) vari föreslås att riksdagen fattar följande beslut:

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening att försöksverksamheten med s.k. kulturpåsar bör avbrytas.

2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening att Kulturrådets roll och ansvar bör tydliggöras i enlighet med vad som anförs i motionen.

3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening att fördelningen av kulturmedel regionalt och lokalt bör ske i dialog mellan Kulturrådet och regionerna/kommunerna på ett sådant vis att även den regionala och lokala kulturkompetensen tas till vara.

2001/02:Ub430 av Désirée Pethrus Engström m.fl. (kd) vari föreslås att riksdagen fattar följande beslut:

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att Stockholmsregionen ges större frihet att organisera sig i enlighet med sina förutsättningar.

2001/02:N262 av Yvonne Ångström m.fl. (fp) vari föreslås att riksdagen fattar följande beslut:

19. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om beslutsfattande i regionerna.

2001/02:N364 av Ingegerd Saarinen m.fl. (mp) vari föreslås att riksdagen fattar följande beslut:

22. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om direktvalda regionfullmäktige.

BILAGA 2**Regeringens lagförslag****1 Förslag till lag om samverkansorgan i länen**

Härigenom föreskrivs följande.

Samverkansorgan

1 § Med samverkansorgan avses i denna lag en kommunal beslutande församling inom ett län med särskild uppgift att svara för regionala utvecklingsfrågor i länet.

2 § Följande kommunala organ kan utgöra samverkansorgan:

1. ett kommunalförbund som har samtliga kommuner i länet som medlemmar och där även landstinget kan ingå som medlem,
2. Gotlands kommun i Gotlands län, samt
3. landstinget i Skåne län och i Västra Götalands län.

Uppgifter

3 § Ett samverkansorgan har till uppgift att:

1. utarbeta program för länets utveckling som kommuner och landsting avser att genomföra i samarbete med andra parter,
2. samordna utvecklingsinsatser i länet för genomförande av programmet,
3. besluta om användningen av vissa statliga medel för regional utveckling,
4. besluta om prioritering bland åtgärder avseende infrastruktur m.m. vid upprättande av länsplaner för regional infrastruktur,
5. ta emot och bereda ansökningar om bidrag från EG:s strukturfonder avseende mål 1 och mål 2,
6. följa upp åtgärder och effekter av utvecklingsarbetet i länet,
7. lämna en årlig redovisning avseende åtgärder och effekter till regeringen.

Bildandet av samverkansorgan

4 § De kommunala organ som beslutar att bilda ett samverkansorgan skall anmäla detta till regeringen.

Regeringen beslutar från vilken tidpunkt som samverkansorganet skall ha de uppgifter som framgår av 3 §.

Samverkansorganets förhållande till statliga myndigheter m.fl.

5 § Samverkansorganet skall vid utarbetande av utvecklingsprogram enligt 3 § 1 och upprättande av länsplaner för regional infrastruktur enligt 3 § 4 samråda med de statliga myndigheter som berörs.

6 § Samverkansorganet i länet skall samverka med länets kommuner och landstinget.

7 § Samverkansorganet bör samråda och samverka med företrädare för berörda organisationer och näringslivet i länet.

8 § Ett av samverkansorganet fastställt program för länets utveckling skall, om det inte finns särskilda skäl, beaktas av alla statliga myndigheter som bedriver verksamhet i länet.

Statliga myndigheter skall inom sina verksamhetsområden lämna samverkansorganet det biträde som det behöver för det regionala utvecklingsarbetet. De skall också löpande informera samverkansorganet om pågående och planerade verksamheter som har betydelse för länets utveckling.

Avveckling av samverkansorgan

9 § Ett samverkansorgan kan hos regeringen begära att det befrias från sina uppgifter. Om en kommun träder ut ur ett kommunalförbund som är samverkansorgan eller detta upplöses skall samverkansorganet anmäla detta till regeringen.

Om ett samverkansorgan framställt en begäran eller gjort en anmälan enligt första stycket skall samverkansorganet avvecklas. Regeringen beslutar från vilken tidpunkt uppgifterna enligt denna lag inte skall åvila samverkansorganet.

Regionfullmäktige och regionstyrelse

10 § Skåne läns landsting och Västra Götalands läns landsting får besluta att landstingsfullmäktige och landstingsstyrelse i stället skall betecknas regionfullmäktige respektive regionstyrelse.

Vad som sägs i lag eller annan författning, dock inte vallagen (1997:157), om landstingsfullmäktige och landstingsstyrelsen gäller i sådant fall för regionfullmäktige och regionstyrelsen.

Bemyndigande

11 § Regeringen får meddela de närmare föreskrifter som behövs för upprättande av länsplaner för regional infrastruktur samt för samverkansorganets uppföljning av verksamheten och återrapportering till regeringen.

-
1. Denna lag träder i kraft den 1 juli 2002.
 2. Bestämmelserna i 2 § 3 och 10 § gäller till och med den 31 december 2006.
 3. Bestämmelserna i 3 § tillämpas från och med den 1 januari 2003.
 4. De regionala självstyrelseorgan som omfattas av lagen (1996:1414) om försöksverksamhet med ändrad regional ansvarsfördelning anses från den 1 januari 2003 utan anmälan enligt 4 § utgöra samverksorgan enligt denna lag om det regionala självstyrelseorganet inte dessförinnan begärt att det skall

befrias från uppgifterna. I Kalmar län får ett nybildat kommunalförbund utgöra samverkansorgan när regionförbundet likvideras.

2 Förslag till lag om upphävande av lagen (1996:1415) om försöksverksamhet med regionförbund i Kalmar län och Skåne län

Härigenom föreskrivs att lagen (1996:1415) om försöksverksamhet med regionförbund i Kalmar län och Skåne län skall upphöra att gälla vid utgången av år 2002.

Äldre föreskrifter gäller fortfarande i fråga om likvidation.

3 Förslag till lag om ändring i lagen (1997:734) om ansvar för viss kollektiv persontrafik

Härigenom föreskrivs i fråga om lagen (1997:734) om ansvar för viss kollektiv persontrafik att 4 och 5 §§ skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

4 §

Länstrafikansvariga är landstinget och kommunerna i länet gemensamt. I Stockholms län är landstinget länstrafikansvarigt och i Gotlands län är kommunen länstrafikansvarig. Landstinget och kommunerna i övriga län kan komma överens om att antingen landstinget eller kommunerna skall vara länstrafikansvariga.

I Kalmar län och Skåne län kan ett regionförbund enligt lagen (1996:1415) om försöksverksamhet med regionförbund i Kalmar län och Skåne län vara länstrafikansvarigt.

5 §

Ett landsting *eller ett regionförbund* som ensamt är länstrafikansvarigt eller en kommun som ensam är länstrafikansvarig, skall också vara trafikhuvudman. I övriga fall skall trafikhuvudmannen vara ett kommunalförbund. Om de som är länstrafikansvariga är överens om det, får dock trafikhuvudmannen i stället för ett kommunalförbund vara ett aktiebolag, som har bildats för ändamålet. De som är länstrafikansvariga skall inneha samtliga aktier i bolaget.

Ett landsting som ensamt är länstrafikansvarigt eller en kommun som ensam är länstrafikansvarig, skall också vara trafikhuvudman. I övriga fall skall trafikhuvudmannen vara ett kommunalförbund. Om de som är länstrafikansvariga är överens om det, får dock trafikhuvudmannen i stället för ett kommunalförbund vara ett aktiebolag, som har bildats för ändamålet. De som är länstrafikansvariga skall inneha samtliga aktier i bolaget.

I fråga om kommunalförbund gäller vad som föreskrivs i kommunallagen (1991:900) om inte annat följer av 9–12 §§.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2003.

4 Förslag till lag om ändring i lagen (1997:736) om färdtjänst

Härigenom föreskrivs att 2 § lagen (1997:736) om färdtjänst skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

2 §

Med länstrafikansvariga, *regionförbund* och trafikhuvudman avses i denna lag detsamma som i lagen (1997:734) om ansvar för viss kollektiv persontrafik.

Med länstrafikansvariga och trafikhuvudman avses i denna lag detsamma som i lagen (1997:734) om ansvar för viss kollektiv persontrafik.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2003.

5 Förslag till lag om ändring i lagen (1995:1518) om mervärdesskattekonton för kommuner och landsting

Härigenom föreskrivs att 5 § lagen (1995:1518) om mervärdesskattekonton för kommuner och landsting skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

5 §¹

Kommuner och landsting har efter ansökan rätt till ersättning från kontona för ingående mervärdesskatt som inte dragits av enligt mervärdesskattelagen (1994:200). Kommunalförbund har efter ansökan rätt till ersättning från kommunkontot och landstingskontot för ingående mervärdesskatt som inte dragits av enligt mervärdesskattelagen. Fördelningen mellan kontona görs i förhållande till kommunernas och landstingens deltagande i kostnaderna för förbundets verksamhet.

Vad som anges i andra stycket gäller även sådant regionförbund som avses i lagen (1996:1415) om försöksverksamhet med regionförbund i Kalmar län och Skåne län.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2003.

¹ Senaste lydelse 1997:1256.

6 Förslag till lag om upphävande av lagen (1976:891) om val av ledamöter i länsstyrelses styrelse

Häri genom föreskrivs att lagen (1976:891) om val av ledamöter i länsstyrelses styrelse skall upphöra att gälla vid utgången av år 2002.

7 Förslag till lag om ändring i lagen (1997:1144) om försöksverksamhet med vidgad samordnad länsförvaltning i Gotlands län

Härigenom föreskrivs att 1 § lagen (1997:1144) om försöksverksamhet med vidgad samordnad länsförvaltning i Gotlands län skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

1 §

I Gotlands län får under tiden den 1 januari 1998–31 december 2002 bedrivas försöksverksamhet med vidgad samordnad länsförvaltning. Länsstyrelsen fullgör under den tid som försöksverksamheten pågår de uppgifter som ankommer på länsarbetsnämnden och skogsvårdsstyrelsen.

I Gotlands län får under tiden den 1 januari 1998–31 december 2006 bedrivas försöksverksamhet med vidgad samordnad länsförvaltning. Länsstyrelsen fullgör under den tid som försöksverksamheten pågår de uppgifter som ankommer på länsarbetsnämnden och skogsvårdsstyrelsen.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2003.

BILAGA 3

Utskottets lagförslag

Av utskottet föreslagen ändrad lydelse av vissa bestämmelser i regeringens förslag till lag om samverkansorgan i länen

*Regeringens förslag**Utskottets förslag*

2 §

Följande kommunala organ kan utgöra samverkansorgan:

1. ett kommunalförbund som har samtliga kommuner i länet som medlemmar och där även landstingen kan ingå som medlem,
2. Gotlands kommun i Gotlands län, *samt*
3. *landstinget i Skåne län och i Västra Götalands län.*

Följande kommunala organ kan utgöra samverkansorgan:

1. ett kommunalförbund som har samtliga kommuner i länet som medlemmar och där även landstingen kan ingå som medlem, *samt*
2. Gotlands kommun i Gotlands län.

3 §

Ett samverkansorgan har till uppgift att:

1. utarbeta program för länets utveckling som kommuner och landsting avser att genomföra i samarbete med andra parter,
2. samordna utvecklingsinsatser i länet för genomförande av programmet,
3. besluta om användningen av vissa statliga medel för regional utveckling,
3. besluta om användningen av vissa statliga medel för regional utveckling *enligt vad som närmare föreskrivs av regeringen,*
4. besluta om prioritering bland åtgärder avseende infrastruktur m.m. vid upprättande av länsplaner för regional infrastruktur,
5. ta emot och bereda ansökningar om bidrag från EG:s strukturfonder avseende mål 1 och mål 2,
6. följa upp åtgärder och effekter av utvecklingsarbetet i länet,
7. lämna en årlig redovisning avseende åtgärder och effekter till regeringen.

Ikraftträdande- och övergångsbestämmelser

1. Denna lag träder i kraft den 1 juli 2002.

2. *Bestämmelserna i 2 § 3 och 10 § gäller till och med den 31 december 2006.*

3. Bestämmelserna i 3 § tillämpas från och med den 1 januari 2003.

4. De regionala självstyrelseorgan som omfattas av lagen (1996:1414)

2. Bestämmelserna i 3 § tillämpas från och med den 1 januari 2003.

3. De regionala självstyrelseorgan i *Gotlands län och Kalmar län* som

Regeringens förslag

om försöksverksamhet med ändrad regional ansvarsfördelning anses från den 1 januari 2003 utan anmälan enligt 4 § utgöra samverkansorgan enligt denna lag om det regionala självstyrelseorganet inte dessförinnan begärt att det skall befrias från uppgifterna. I Kalmar län får ett nybildat kommunalförbund utgöra samverkansorgan när regionförbundet likvideras.

Utskottets förslag

omfattas av lagen (1996:1414) om försöksverksamhet med ändrad regional ansvarsfördelning anses från den 1 januari 2003 utan anmälan enligt 4 § utgöra samverkansorgan enligt denna lag om det regionala självstyrelseorganet inte dessförinnan begärt att det skall befrias från uppgifterna. I Kalmar län får ett nybildat kommunalförbund utgöra samverkansorgan när regionförbundet likvideras.

Av utskottet framlagt förslag till lag om ändring i lagen (1996:1414) om försöksverksamhet med ändrad regional ansvarsfördelning

Härigenom föreskrivs att 1–3 §§ och ikraftträdandebestämmelsen till lagen (1996:1414) om försöksverksamhet med ändrad regional ansvarsfördelning skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

1 §¹

Under tiden den 1 juli 1997–31 december 2002 skall det enligt bestämmelserna i denna lag genomföras en försöksverksamhet med ändrad regional ansvarsfördelning i Kalmar, Gotlands och Skåne län.

Under tiden den 1 januari 1999–31 december 2002 skall en sådan försöksverksamhet genomföras även i Västra Götalands län.

Under tiden den 1 januari 2003–31 december 2006 skall försöksverksamheten fortsätta i Skåne län och Västra Götalands län.

2 §¹

I försökslänerna skall ett regionalt självstyrelseorgan

1. från och med den 1 juli 1997 från länsstyrelsen överta ansvaret för det sektorsövergripande arbetet med att utarbeta en strategi för länets långsiktiga utveckling enligt 7 § förordningen (1982:877) om regionalt utvecklingsarbete (det regionala utvecklingsansvaret),

2. från och med den 1 juli 1997 från länsstyrelsen överta ansvaret för frågor om länsplaner för regional transportinfrastruktur,

3. från och med den 1 juli 1998 från Statens kulturråd överta befogenheten att besluta om fördelningen av statsbidrag till regionala kulturinstitutioner enligt vad som närmare föreskrivs av regeringen, samt

4. från och med den 1 januari 1998 besluta om användningen av regionalpolitiska och andra utvecklingsmedel enligt vad som närmare föreskrivs av regeringen.

I Västra Götalands län skall det regionala självstyrelseorganet endast överta uppgifterna enligt första stycket 1, 2 och 4. Detta skall ske från och med den 1 januari 1999.

Regeringen får besluta att överföringen av en uppgift skall ske vid en senare tidpunkt än vad som sägs i första och andra styckena.

1. från och med den 1 juli 1997 från länsstyrelsen överta ansvaret för det sektorsövergripande arbetet med att utarbeta en strategi för länets långsiktiga utveckling enligt *de föreskrifter om regionalt utvecklingsarbete som regeringen meddelar* (det regionala utvecklingsansvaret),

¹ Senaste lydelse 1997:224.

3 §¹

Med regionalt självstyrelseorgan avses i denna lag

1. i Kalmar län det regionförbund som bildas enligt lagen (1996:1415) om försöksverksamhet med regionförbund i Kalmar län och Skåne län,

2. i Gotlands län Gotlands kommun,

3. i Skåne län under tiden den 1 juli 1997–31 december 1998 det regionförbund som bildas enligt lagen om försöksverksamhet med regionförbund i Kalmar län och Skåne län och under tiden den 1 januari 1999–31 december 2002 landstinget, samt

4. i Västra Götalands län landstinget.

3. i Skåne län under tiden den 1 juli 1997–31 december 1998 det regionförbund som bildas enligt lagen om försöksverksamhet med regionförbund i Kalmar län och Skåne län och under tiden den 1 januari 1999–31 december 2006 landstinget, samt

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1997 och gäller till utgången av år 2002.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1997 och gäller till utgången av år 2006.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2003

¹Senaste lydelse 1997:224.

BILAGA 4

Reservanternas lagförslag

Av reservanterna i reservation 2 föreslagen lydelse av
1 § lagen (1996:1414) om försöksverksamhet med
ändrad regional ansvarsfördelning

Utskottets förslag

Reservanternas förslag

1 §

Under tiden den 1 juli 1997–31 december 2002 skall det enligt bestämmelserna i denna lag genomföras en försöksverksamhet med ändrad regional ansvarsfördelning i Kalmar, Gotlands och Skåne län.

Under tiden den 1 januari 1999–31 december 2002 skall en sådan försöksverksamhet genomföras även i Västra Götalands län.

Under tiden den 1 januari 2003–31 december 2006 skall försöksverksamheten fortsätta i Skåne län och Västra Götalands län.

Under tiden den 1 januari 2003–31 december 2006 skall försöksverksamheten fortsätta i Skåne län.

Av reservanterna i reservation 3 föreslagen lydelse av 2 § i regeringens förslag till lag om samverkansorgan i länen

Utskottets förslag

Reservanternas förslag

2 §

Följande kommunala organ kan utgöra samverkansorgan:

1. ett kommunalförbund som har samtliga kommuner i länet som medlemmar och där även landstinget kan ingå som medlem, *samt*
2. *Gotlands kommun i Gotlands län.*

Följande kommunala organ kan utgöra samverkansorgan:

- ett kommunalförbund som har samtliga kommuner i länet som medlemmar och där även landstinget kan ingå som medlem.

Av reservanterna i reservation 3 föreslagen lydelse av 1 § lagen (1996:1414) om försöksverksamhet med ändrad regional ansvarsfördelning

Utskottets förslag

Reservanternas förslag

1 §

Under tiden den 1 juli 1997–31 december 2002 skall det enligt bestämmelserna i denna lag genomföras en försöksverksamhet med ändrad regional ansvarsfördelning i Kalmar, Gotlands och Skåne län.

Under tiden den 1 januari 1999–31 december 2002 skall en sådan försöksverksamhet genomföras även i Västra Götalands län.

Under tiden den 1 januari 2003–31 december 2006 skall försöksverksamheten fortsätta i <i>Skåne län och Västra Götalands län</i> .	Under tiden den 1 januari 2003–31 december 2006 skall försöksverksamheten fortsätta.
---	--

Av reservanterna i reservation 3 framlagt förslag till lag om ändring i lagen (1996:1415) om försöksverksamhet med regionförbund i Kalmar län och Skåne län

Härigenom föreskrivs att 37 § lagen (1996:1415) om försöksverksamhet med regionförbund i Kalmar län och Skåne län skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

37 §

Regionförbundet i Kalmar län skall träda i likvidation efter utgången av år 2002 och regionförbundet i Skåne län vid utgången av år 1998.

Regionförbundet i Kalmar län skall träda i likvidation efter utgången av år 2006 och regionförbundet i Skåne län vid utgången av år 1998.

Likvidationen verkställs av förbundsstyrelsen i egenskap av likvidator.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2003.

BILAGA 5

Bostadsutskottets yttrande BoU4y

Regional samverkan och statlig länsförvaltning

Till konstitutionsutskottet

Konstitutionsutskottet har den 16 oktober 2001 beslutat bereda bostadsutskottet tillfälle att avge yttrande över proposition 2001/02:7 Regional samverkan och statlig länsförvaltning jämte eventuella motioner.

Bostadsutskottet behandlar i yttrandet förslagen i de delar de kan anses beröra utskottets beredningsområde. Det gäller främst förslagen avseende länsstyrelsens roll och uppgifter m.m. Utskottet behandlar dessutom de förslag som avser formerna för den regionala samverkan inom länen och fortsättningen av försöksverksamheten med regional ansvarsfördelning, dvs. frågor som har anknytning till länsstyrelsernas framtida roll och uppgifter.

Sammanfattning

I yttrandet tillstyrker utskottet regeringens förslag om att det redan från år 2003 skall vara möjligt att i samtliga län införa ett kommunalt samverkansorgan för regional utveckling i länet. Utskottet ställer sig även bakom regeringsförslaget beträffande omfattningen och utformningen av den fortsatta försöksverksamheten i de nuvarande försökslänen. I fråga om försökslänens befogenheter inom ramen för de nya samverkansorganen pekar dock utskottet på vikten av att lagförslaget utformas så att försökslänen får de i jämförelse med övriga län vidgade befogenheter som avses. Samtliga behandlade motionsförslag avstyrks av utskottet.

När det gäller de förslag i propositionen som avser länsstyrelserna tillstyrker utskottet såväl att regeringen efter 2002 skall utse länsstyrelsens styrelse som att försöksverksamheten med vidgad samordnad länsförvaltning i Gotlands län förlängs med fyra år. Motstående motionsförslag avstyrks.

Även övriga motionsförslag avstyrks av utskottet. Det gäller bl.a. förslag om avveckling av landshövdingeämbetet och länsstyrelsen.

Till yttrandet har fogats sex avvikande meningar (m), (v), (kd), (c), (fp) samt (mp).

Utskottets överväganden

Formerna för regional samverkan

Försöksverksamheten med ändrad regional ansvarsfördelning

I dag pågår en försöksverksamhet med ändrad regional ansvarsfördelning i fyra län. De län som omfattas är Kalmar, Gotlands, Skåne och Västra Götalands län. För de tre förstnämnda länen leddes försöksverksamheten den 1 juli 1997 efter beslut av riksdagen hösten 1996 (prop. 1996/97:36, bet. 1996/97:KU4, rskr. 1996/97:77). Försöket utvidgades den 1 januari 1999 till att också omfatta det då nyligen bildade Västra Götalands län. Beslutet om utvidgning fattades i anslutning till riksdagens beslut våren 1997 om att bilda det nya länet (prop. 1996/97:108, bet. 1996/97:BoU13, rskr. 228). Försöksverksamheten regleras i en särskild försökslagstiftning, och den skall i samtliga län pågå till utgången av år 2002.

Regionala självstyrelseorgan är en samlingsbenämning för de olika organ som har övertagit de uppgifter som ingår i den ändrade ansvarsfördelningen enligt försökslagstiftningen. De fyra försökslänen arbetar med olika typer av representationssystem.

Skåne län och Västra Götalands län tillämpar direktval, genom att landstinget i dessa län utgör det regionala självstyrelseorganet. För att markera att landstingen i de nybildade länen har regionala utvecklingsuppgifter får respektive landstingsfullmäktige betecknas regionfullmäktige. Motsvarande ändring av beteckning får även ske från landstingsstyrelsen till regionstyrelsen. Ett byte av beteckning innebär inte någon förändring i de befogenheter eller åtaganden landstinget har enligt lag eller annan författning. Genom försöksverksamheten tillförs landstingen i dessa län nya uppgifter avseende regional utveckling.

I Gotlands län är kommunen och dess direktvalda fullmäktigeförsamling den instans som tagit över det regionala utvecklingsansvaret. Gotlands kommun har, sedan tidigare, de uppgifter som i andra län åvilar landstinget. Förändringen innebär att nya uppgifter integrerats i den kommunala verksamheten.

I Kalmar län tillämpas en regionförbundsmodell där de folkvalda församlingarna i kommunerna och landstinget utser de politiska representanterna till förbundsfullmäktige. I förbundet finns funktioner som överförts dels från statliga organ, dels från länets kommunförbund och landstinget i den del som inte rör hälso- och sjukvård.

Kommunal samverkan i länet

Regeringen föreslår i propositionen att det i samtliga län skall vara möjligt att från år 2003 bilda ett kommunalt samverkansorgan för regional utveckling i länet. Ett samverkansorgan utgörs av ett kommunalförbund där samtliga

kommuner är medlemmar och där även landstinget kan vara medlem. I Skåne län respektive Västra Götalands län kan landstinget utgöra samverkansorgan. I Gotlands län kan Gotlands kommun utgöra samverkansorgan. Regeringen gör bedömningen att ytterligare erfarenheter bör vinnas av en direktvald regional nivå och verksamheten bör här fortsätta ytterligare en mandatperiod och bli föremål för utvärdering.

Samverkansorganet skall utarbeta program för länets utveckling och samordna utvecklingsinsatser i länet för genomförande av programmet. Det får befogenhet att besluta om länsplaner för regional infrastruktur samt rätt att besluta om vissa statliga medel för regional utveckling. I de nuvarande försökslänerna får samverkansorganen även under nästa mandatperiod beslutanderätt över motsvarande regionalpolitiska medel som de i dag beslutar om, i avvaktan på en utvärdering av det fortsatta försöket.

Ett av samverkansorganet fastställt program för länets utveckling skall beaktas av alla statliga myndigheter som bedriver verksamhet i länet, t.ex. vid beslut om fördelning av statliga medel som har betydelse för den regionala utvecklingen i länet.

Samverkansorganet avses få ansvaret för utveckling och förankring av tillväxtprogram för kommande programperiod.

Regeringen avser att ta initiativ till en allmän översyn av uppgiftsfördelningen mellan staten, kommunerna och landstingen. I avvaktan på denna översyn och ytterligare erfarenheter från verksamheten i Skåne län och Västra Götalands län inleds inga ytterligare försök med direktvalda regionala organ. Den lagstiftning som reglerar försöksverksamheten med ändrad regional ansvarsfördelning i fyra län upphör vid utgången av år 2002.

När det gäller finansieringen av de nya samverkansorganens verksamhet redovisar regeringen bedömningen att staten bör finansiera vissa administrationskostnader som hör samman med programarbete, hantering av regionala utvecklingsmedel, statliga krav på uppföljning och utvärdering samt sekretariat för arbetet med att utforma tillväxtprogram och beredning av struktur- och fonderansökningar.

Propositionen i sin helhet avvisas i motionerna K11 (kd), K12 (kd) yrkande 1 samt K19 (mp) yrkande 1.

Enligt motion K12 (kd) bör i stället det förslag genomföras som den Parlamentariska regionkommittén (PARK) lagt fram i sitt betänkande Regionalt folkstyre och statlig länsförvaltning (SOU 2000:85) – yrkande 2. Kommitténs förslag innebär bl.a. att försöksverksamheten skall fortsätta t.o.m. 2006. Därefter skall försöken enligt motionen permanentas – yrkande 4.

Även i motion K19 (mp) förs fram alternativ till regeringens förslag. I motionen föreslås bl.a. att försöksverksamheten i enlighet med PARK:s förslag skall förlängas t.o.m. 2006 – yrkandena 2 och 3. Ett förslag med i princip samma innebörd förs också fram i den under allmänna motionstiden väckta motion K381 (mp) yrkande 12.

I motionerna K7 (c) yrkande 1 samt K15 (fp) yrkande 1 yrkas avslag på propositionen med undantag av förslaget om att fortsätta försöksverksamheten med vidgad samordnad länsförvaltning i Gotlands län. Avslagsyrkandet i motion K15 (fp) omfattar inte heller förslaget om att upphäva lagen om val av ledamöter i länsstyrelses styrelse.

Enligt motion K7 (c) bör i stället försöksverksamheten förlängas t.o.m. 2006 och dessutom utökas – yrkandena 2 och 3. I motion K15 (fp) förordas däremot endast en förlängning av nuvarande försöksverksamhet – yrkande 3.

Förslagen i motionerna K8 (m), K13 (m) och K18 (v) bygger på förutsättningarna att samverkansorgan skall kunna bildas i alla län. Motionärerna delar däremot inte helt regeringens uppfattning om den fortsatta försöksverksamhetens omfattning. Förslagen i motionerna K8 (m) yrkande 1 samt K13 (m) innebär att försöksverksamheten bör fortsätta oförändrad och med tillämpning av nuvarande lagstiftning i Skåne län. Enligt motion K8 (m) yrkande 2 bör Västra Götalands län inte heller ingå i den försöksverksamhet som kommer att bedrivas med stöd av lagen om samverkansorgan. I motion K18 (v) föreslås dels att den nuvarande lagstiftningen skall förlängas så att försöksverksamheten kan fortgå oförändrad i samtliga försökslän – yrkande 1, dels att ytterligare län, som redan ansökt om detta, skall kunna ges rätt att påbörja en motsvarande försöksverksamhet – yrkande 4. Dessutom förordas i motionen att det framlagda lagförslaget om samverkansorgan skall förtydligas så att det av lagen klart framgår att de nuvarande försökslänerna får en oförändrad beslutsrätt beträffande medel för regional utveckling – yrkande 3.

I två under allmänna motionstiden väckta motioner föreslås att försöksverksamheten skall permanentas fr.o.m. år 2003. Enligt motion K371 (c) yrkande 15 skall de pågående direktvalda regionförsöken i Skåne, Gotlands och Västra Götalands län permanentas. Förslaget i motion K372 (fp) yrkande 1 omfattar däremot endast en permanentning av det pågående försöket i Skåne län.

Frågan om finansieringen av de nya samverkansorganen tas upp i motion K16 (m). Enligt motionens yrkande 5 bör regeringen i budgetpropositionen för 2003, eller på annat sätt, ge tydliga anvisningar som så långt möjligt begränsar administrationskostnaderna för samverkansorganen, eftersom kostnaderna till en del kommer att finansieras av staten.

Med anledning av vad som i proposition och motioner föreslagits om möjligheterna att inrätta samverkansorgan och omfattningen m.m. av den fortsatta försöksverksamheten vill utskottet anföra följande.

Det förslag som läggs fram genom propositionen innebär att det i samtliga län kan bildas samverkansorgan som fr.o.m. år 2003 tar över en del av de uppgifter och det ansvar som länsstyrelserna i dag har. Utskottet delar uppfattningen att länen bör ges denna möjlighet. Denna fråga kan dock inte ses skild från frågan om i vilken omfattning och med vilken inriktning den nuvarande försöksverksamheten bör fortgå.

När det gäller den nu pågående försöksverksamheten är innebörden av regeringens förslag att försöken kan fortsätta i Skåne, Västra Götalands, Kalmar

och Gotlands län, och då med stöd av den nya lagen om samverkansorgan. Förslag om att inskränka den fortsatta försöksverksamheten genom att inte låta Västra Götalands län ingå i den förs fram i en motion. Utskottet delar inte denna uppfattning. Försöksverksamheten har tillkommit för att erfarenheter skall vinnas av hur det regionala ansvaret kan fördelas mellan länsstyrelsen och andra regionala organ. En förutsättning för att tillräckliga erfarenheter skall kunna vinnas är bl.a. att försöken pågår under en tillräckligt lång tid och att de har en tillräcklig omfattning. Det är mot den bakgrunden värdefullt att försöksverksamheten nu kan fortgå med i huvudsak oförändrat innehåll i samtliga försökslän.

Genom att den fortsatta försöksverksamheten sker inom ramen för den nya samverkanslagen ges den också en något annorlunda utformning än tidigare. Samverkansorganen erhåller i förhållande till vad försökslänerna har i dag inskränkta befogenheter att besluta om användningen av medel. Regeringen anser dock att de nuvarande försökslänerna under nästkommande mandatperiod skall ha större befogenheter än övriga samverkansorgan. De skall till skillnad från övriga samverkansorgan t.ex. kunna besluta om företagsstöd. Gemensamt för alla samverkansorgan är att befogenheterna att besluta om fördelning av statsbidrag till regionala kulturinstitutioner upphör.

Utskottet delar uppfattningen att försökslänerna bör ha större befogenheter än övriga län. Den fråga som, mot denna bakgrund, kan ställas är om det lagförslag som regeringen nu lagt fram ger utrymme för en fortsatt försöksverksamhet av den omfattning som beskrivs i motivtexten. Utskottet har bl.a. uppmärksammat att samverkansorganens rätt att besluta om användningen av vissa statliga medel beskrivs något annorlunda i försökslagen än i den nya lagen om samverkansorgan. I försökslagen anges att beslutanderätten avser "regionalpolitiska och andra utvecklingsmedel", medan det i regeringens lagförslag anges att den omfattar "vissa statliga medel för regional utveckling". Enligt utskottets mening kan det mot den nu beskrivna bakgrunden finnas anledning att överväga om en justering av lagförslaget erfordras för att försökslänerna skall kunna få de befogenheter som uppenbarligen avsetts.

Med det nu anförda ställer sig utskottet bakom regeringens förslag. Motstående motionsyrkanden avstyrks.

Länsstyrelserna

Länsstyrelsens roll och uppgifter

I propositionen behandlar regeringen också vissa frågor om länsstyrelsens roll, uppgifter och organisation. En utgångspunkt för regeringens ställningstaganden är att staten behöver en stark och kompetent statlig länsförvaltning för att hantera de statliga uppgifter som inte kan eller bör skötas på central nivå och som är av stor betydelse för ett nationellt agerande. Det finns enligt regeringen också goda möjligheter att utveckla länsstyrelsen i den önskade riktningen.

De bedömningar regeringen mot denna bakgrund redovisar innebär bl.a. att länsstyrelsen skall ges en tydligare roll som förvaltningsmyndighet på regional nivå, ett ökat samordningsansvar på det statliga området samt en markerad roll som kunskapsorganisation och organ för tillsyn, uppföljning och utvärdering.

Sammanfattningsvis innebär regeringens bedömningar att länsstyrelsen konsekvent bör användas för statliga förvaltningsuppgifter som inte kan eller bör skötas på central nivå. Där det är lämpligt bör statliga regionala verksamheter inordnas i länsstyrelsen. Länsstyrelsens roll skall stärkas när det gäller tillsyn, uppföljning och utvärdering.

I motion K8 (m) yrkande 3 begärs en översyn av länsstyrelsens roll och uppgifter. Det finns enligt motionen ett behov av att renodla länsstyrelsens verksamhet ytterligare. Översynen bör därför inriktas på vilka uppgifter som bör ligga på länsstyrelsen.

Regeringen aviserar i propositionen sin avsikt att initiera en samlad översyn av styrningen av länsstyrelsens verksamhet och ansvarsfördelningen i förhållande till andra statliga myndigheter. En översyn som i allt väsentligt svarar mot förslaget i motionen torde därmed komma till stånd utan att riksdagen gör ett särskilt tillkännagivande om detta. Motionen avstyrks.

Länsstyrelsens styrelse m.m.

Länsstyrelsereformen år 1971 innebar bl.a. att länsstyrelsen försågs med en lekmanstyrelse som utses av landstinget. Regeringen föreslår i propositionen att nuvarande, av landstinget utsedda, styrelser avvecklas när deras mandatperiod går ut. Regeringen avser i stället att själv utse länsstyrelsens styrelse från år 2003. Enligt förslaget bör en förvaltningsmyndighet med så många olika och viktiga uppgifter ha en styrelse för att främst tillgodose insynskraven i verksamheten. Det är viktigt att regeringen bär det fulla politiska ansvaret för länsstyrelsens verksamhet. Ledamöterna i styrelsen bör därför utses av regeringen. Samtidigt uttalas att styrelsen bör vara mindre än i dag för att få en effektiv ledning av verksamheten.

Regeringens förslag i denna del omfattas även det av avslagsyrkandena i motionerna K7 (c) yrkande 1, K11 (kd), K12 (kd) yrkande 1 samt K19 (mp) yrkande 1.

Länsstyrelsens verksamhet är enligt motion K16 (m) bl.a. att omsätta politiska beslut. Det är enligt motionen därför högst rimligt att styrelsen avspeglar den politiska majoritet som finns i länet. Styrelsen bör därför även fortsättningsvis utses på samma sätt som i dag – yrkande 8.

I motion K18 (v) lämnas två alternativa förslag till hur länsstyrelsens styrelse bör utses. I det fall dagens försökslagstiftning förlängs bör regeringen utse styrelse i försökslänen och landstinget i övriga län – yrkande 5. Om någon förlängning inte kommer till stånd bör i stället landstinget utse styrelsen i samtliga län – yrkande 6.

Förslaget om att regeringen skall utse länsstyrelsens styrelse är bl.a. avsett att klargöra att det är regeringen som har det fulla politiska och verksamhetsmässiga ansvaret för länsstyrelsens verksamhet. Det ligger enligt utskottets mening ett betydande värde i att ledningsansvaret på detta sätt läggs fast. Mot den föreslagna ordningen kan invändas att den skulle kunna leda till att den lokala förankringen går förlorad. I propositionen uttalar dock regeringen att de som i länsstyrelsens styrelse skall företräda de allmänna intressena bör vara väl förtrogna med länets förhållanden. Det innebär att länsstyrelsens styrelse även fortsättningsvis kan förutsättas få en god lokal förankring. Regeringens förslag tillstyrks med hänvisning härtill. Samtliga motionsförslag avstyrks.

Vidgad samordnad länsförvaltning på Gotland

I propositionen föreslås också att den försöksverksamhet som i dag pågår enligt lagen (1997:1144) om försöksverksamhet med vidgad samordnad länsförvaltning i Gotlands län skall förlängas fyra år, dvs. till utgången av år 2006.

Försöksverksamheten syftar till att få erfarenheter av huruvida traditionellt sektorsstyrda verksamheter kan bedrivas inom ramen för en samordnad länsförvaltning på Gotland. Gotland har en särställning som region genom sitt begränsade befolkningsunderlag och sin geografiska avgränsning. Vikten av att behålla vissa myndighetsfunktioner på Gotland har varit en av utgångspunkterna för beslutet att förlägga försöksverksamheten med vidgad samordnad länsförvaltning till Gotland.

Försöksverksamheten i denna del har ingen annan koppling till försöksverksamheten med ändrad regional ansvarsfördelning än att den sammanfaller i tiden, och den bör enligt regeringen därför behandlas som ett sätt för staten att pröva alternativa organisationsformer.

Regeringens förslag beträffande fortsatta försök på Gotland har inte mött andra invändningar än att det omfattas av de förslag om avslag på propositionen i sin helhet som förs fram i motionerna K11 (kd), K12 (kd) yrkande 1 samt K19 (mp) yrkande 1.

Den särställning som Gotland har som region med sitt begränsade befolkningsunderlag och sin geografiska avgränsning motiverar enligt utskottets mening att den pågående försöksverksamheten med vidgad samordnad länsförvaltning förlängs med fyra år. Utskottet tillstyrker regeringens förslag. Motstående motionsförslag avstyrks.

Övriga frågor avseende länsstyrelserna

Utskottet behandlar i detta avsnitt två motioner från allmänna motionstiden som bl.a. avser landshövdingeämbetet.

Målsättningen är enligt motion K371 (c) att hela Sverige på sikt skall bestå av regioner med självstyre som kan ta över statens regionala uppgifter. Vid en

sådan utveckling bör såväl landshövdingeämbetet som länsstyrelserna i sin nuvarande form avvecklas – yrkande 17.

Även förslaget i motion K381 (mp) yrkande 13 innebär att landshövdingeämbetet bör avvecklas, men bara i försökslänen.

Utskottet delar inte motionärernas syn på hur länsstyrelserna bör ledas. Oavsett om det är fråga om samtliga länsstyrelser eller enbart om länsstyrelserna i försökslänen finns det ingen anledning att frånga dagens ledningsstruktur. Det bör också påpekas att när staten fr.o.m. år 2003 utser länsstyrelsens styrelse kommer detta att innebära att större tydlighet skapas kring länsstyrelsens och därmed också landshövdingens roll. När det gäller förslaget om att avveckla länsstyrelserna kan utskottet konstatera att de förutsättningar som ställs upp i motionen för att en avveckling skall kunna ske inte är för handen. Utskottet delar inte heller av principiella skäl uppfattningen att länsstyrelserna bör avvecklas.

Motionerna avstyrks med hänvisning till det nu anförda.

Stockholm den 13 november 2001

Knut Billing

På bostadsutskottets vägnar

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Knut Billing (m), Lennart Nilsson (s), Bengt-Ola Rytter (s), Lilian Virgin (s), Owe Hellberg (v), Ulla-Britt Hagström (kd), Sten Andersson (-), Inga Berggren (m), Anders Ygeman (s), Siw Wittgren-Ahl (s), Sten Lundström (v), Annelie Enochson (kd), Helena Hillar Rosenqvist (mp), Rigmor Stenmark (c), Yvonne Ångström (fp), Carina Adolfsson Elgestam (s) och Ewa Thalén Finné (m).

Avvikande meningar

Regional samverkan m.m.

Knut Billing (m), Sten Andersson (-), Inga Berggren (m) och Ewa Thalén Finné (m) anser:

Formerna för regional samverkan

Det är vår principiella uppfattning att samhällsorganisationen inte bör bestå av fler än två nivåer med direktval och beskattningsrätt. Det är också mot den bakgrunden som vi tidigare motsatt oss att det införs regionala självstyrelseorgan, eftersom det skulle innebära att en ny politisk, och kommunerna överordnad, nivå skulle tillskapas. Den enda del av landet där det kan finnas förutsättningar för ett sådant organ är Skåne. Med hänvisning till de historiska och regionala förhållandena har vi också tidigare ställt oss positiva till att ett regionförbund på försök bildats i det nya Skåne län.

Utvärderingar av försöken har visat att den demokratiska förankringen är mindre god. Det framgår bl.a. av bristen på medborgarintresse för den regionala utvecklingsplaneringen. Förhoppningarna om en vitalisering av partipolitiken har heller inte infriats. Det uteblivna folkliga stödet för regionförsöken är en besvärande omständighet. I Skåne har man startat ett intensivt arbete med att föra en dialog med berörda kommuner, näringsliv, universitet och högskolor. På detta sätt utvecklar man ytterligare den regionala identiteten. En verklig regional identitet byggs upp underifrån, genom samarbete inom bl.a. näringsliv, utbildning och kultur.

Därför kan vi inte ställa oss bakom förslaget att den nuvarande försökslagstiftningen skall upphöra vid utgången av år 2002, såvitt gäller Skåne län. Försöksverksamheten bör fortgå enligt det regelverk som gällde då verksamheten inleddes. Det innebär att försöket i Skåne län bör fortsätta i oförändrad form t.o.m. utgången av år 2006.

Enligt den ordning för regional samverkan som nu föreslås skall kommuner och landsting ges möjlighet att bilda samverkansorgan i form av ett kommunalförbund. Förutsättningen är att samtliga kommuner i länet deltar. Vi kan ställa oss bakom ett sådant förslag just därför att det bygger på frivillighet.

Därför kan vi inte ställa oss bakom förslaget att den nuvarande försökslagstiftningen skall upphöra vid utgången av år 2002, såvitt gäller Skåne län. Försöksverksamheten bör fortgå enligt det regelverk som gällde då verksamheten inleddes. Det innebär att försöket i Skåne län bör fortsätta i oförändrad form t.o.m. utgången av år 2006.

När det gäller Västra Götalands län motsätter vi oss även fortsatta försök enligt förslaget till samverkansorgan. Erfarenheterna visar att försöket i Västra Götaland inte fallit väl ut och att försöksordningen inte har den förank-

ring som finns i Skåne län. Vi anser i stället att kommunerna i Västra Götalands län skall få samma möjlighet som kommuner i övriga län att sluta sig samman i frivilliga samverkansorgan.

Vi instämmer i den uppfattning som kommer till uttryck i propositionen, att det finns behov av en samlad och långsiktig översyn av uppgifts- och ansvarsfördelningen mellan de olika nivåerna i samhället. Det är en fråga av principiell betydelse som bör utredas noggrant. Utgångspunkten bör bl.a. vara att landstingen efterhand bör avvecklas som politisk nivå.

Länsstyrelserna

Regeringen anför att en sammanhållen och effektiv statlig länsförvaltning är ett prioriterat intresse vid organisering av den regionala statsförvaltningen. Det är viktigt att länsstyrelsernas ansvar för samordning av de statliga insatserna i det regionala utvecklingsarbetet vidareutvecklas och preciseras. Länsstyrelsernas roll föreslås stärkas när det gäller tillsyn, uppföljning och utvärdering.

Vi delar regeringens uppfattning att det är angeläget med en effektiv statlig länsförvaltning och att det därför bör genomföras en översyn av länsstyrelsernas roll och uppgifter.

Av propositionen framgår inte klart vilket uppföljningsansvar länsstyrelserna skall ha i län med samverkansorgan. Detta bör preciseras närmare.

Det finns ett behov av att renodla länsstyrelsernas verksamhet ytterligare. Regeringen bör därför omgående tillsätta en utredning vars uppgift skall vara att se över vilka uppgifter länsstyrelserna egentligen skall ha.

2. Regional samverkan m.m.

Owe Hellberg (v) och Sten Lundström (v) anser:

Formerna för regional samverkan

Det finns enligt vår mening en rad starka skäl som talar för att den regionala nivån måste stärkas. En stark regional nivå ökar den politiska tydligheten, förbättrar den regionala demokratin och möjliggör en regional mobilisering. Dessutom vitaliseras engagemanget bland förtroendevalda och regioninvånarna så att det ökande avståndet mellan politiken och människors vardag motverkas. Den politiska tydligheten och möjligheten att utkräva politiskt ansvar blir störst om ett direktvalt regionfullmäktige väljs som högsta beslutande organ. Ett regionfullmäktige innebär inte någon utökad organisation, utan är en omfördelning av ansvar, resurser och kompetens. Det är heller inget överorgan till kommunerna, utan en nödvändig komplettering av en regional demokrati.

Inom försöksverksamhetens ram finns även självstyrelseorgan som valts indirekt. Där begränsas möjligheterna för medborgarna att utkräva politiskt ansvar, vilket gör den modellen mindre demokratisk.

De förslag som regeringen nu presenterar har inte en utformning som leder till ökad regional demokrati. I stället tycks förslagen syfta till att stärka det centrala statliga inflytandet i regionerna. Det är ingen önskvärd utveckling. Vänsterpartiet vill därför ha en fortsatt försöksverksamhet som ger självstyrelseorganen makt att bestämma i de frågor som berör regionens utveckling. Ytterligare försöksverksamhet bör inrättas, företrädesvis i en region i norra Sverige. En möjlighet att påbörja ytterligare försök utifrån de ansökningar som inkommit bör därför öppnas.

Självstyrelseorganen bör få bestämma över fördelningen av bl.a. regionala projektmedel och EU-stöd. Den övergripande målsättningen måste vara att fördjupa den lokala och regionala demokratin. Medborgarnas delaktighet i samhällsutvecklingen måste stärkas genom en fortsatt regional demokratisering.

För att försöksverksamheten skall kunna fortgå och utvecklas bör den nuvarande försökslagstiftningen förlängas till år 2006. Efter denna förlängningsperiod bör en permanent lagstiftning tillskapas. Regeringen bör därför redan nu förbereda en lagstiftning som skall gälla från år 2007.

I propositionen skriver regeringen att "samverkansorganen i de nuvarande försökslänerna under nästkommande mandatperiod skall ha samma beslutanderätt om medel för regional utveckling som i dag". Det är en bra utgångspunkt, men den följs inte upp i den föreslagna lagstiftningen. Lagförslaget är alltför generellt och tar inte hänsyn till att verksamheten skall fortsätta i de nuvarande försökslänerna. Därför behövs ett förtydligande vad gäller de framtida befogenheterna i de nuvarande försökslänerna. Det bör ankomma på regeringen att återkomma med ett förslag med denna innebörd.

Länsstyrelserna

I propositionen föreslås att länsstyrelsernas styrelser skall utses av regeringen från år 2003. Det är enligt vår mening inte ett uttryck för en ökad regional demokratisering. I stället är det ett steg mot större centralt statligt inflytande och ett sätt att säkerställa regeringens inflytande på den regionala nivån. Som vi redovisat ovan bör försöksverksamheten fortsätta fram till 2006. Vid ett sådant ställningstagande kan vi stödja regeringens förslag såtillvida att regeringen skall utse länsstyrelsens styrelse i försökslänerna. I de län som inte är försökslän bör det däremot även i fortsättningen vara landstinget som utser styrelsen för länsstyrelsen. En sådan ordning motiveras av det stora inflytande över den regionala utvecklingen både vad gäller befogenheter och fördelning av medel som landshövding och länsstyrelsen alltså har.

Avsikten är att länsstyrelsens uppgift i försökslänerna skall renodlas till att bevaka genomslaget av de nationella målen. Det regionala utvecklingsansvaret och uppgiften som företrädare i regionala frågor förs över till självstyrelseorganet. En följd av detta blir att landshövdingens roll mister en stor del av sitt innehåll. Mot denna bakgrund, och för att ytterligare tydliggöra ansvarsfördelningen, bör därför landshövdingeämbetet avskaffas i försökslänerna i takt

med att nuvarande förordnanden utgår. Länsstyrelserna i försökslänerna kommer däremot att i fortsättningen ledas av en tjänsteman (länschef).

3. Regional samverkan m.m.

Ulla-Britt Hagström (kd) och Annelie Enochson (kd) anser:

Formerna för regional samverkan

Det är lätt att konstatera att regeringens förslag till hur den regionala samverkan skall ske i framtiden har ett flertal negativa konsekvenser. Inga nya självstyrande regioner får bildas. Inga direktval kommer att ske förutom i Skåne, Västra Götaland och Gotland. De nya samverkansorganen ges en svag rättslig ställning. De får begränsad beslutanderätt, ett svagt mandat och samordning i stället för självstyre. Det blir oklart vem som företräder regionen, och därmed ökar otydligheten i relation till omvärlden. Om och i så fall hur verksamheten skall fortsätta efter 2006 förblir osäkert. Regeringens förslag bör avvisas redan av dessa skäl.

I stället bör en ordning tillskapas där subsidiaritetsprincipen skall vara central i arbetet för en relevant maktindelning mellan olika vertikala nivåer i samhället. Principen har två ben:

Det en gemenskap på ett ändamålsenligt sätt kan sköta skall den också få sköta.

De överordnade gemenskaperna (t.ex. staten) har en skyldighet att stödja där så behövs, och detta stöd måste respektera de enskilda människornas rättigheter och gemenskapernas eget kompetensområde.

Innebörden av detta är att om en överordnad gemenskap vill överta en funktion från en underordnad så ligger bevisbördan för bättre ändamålsenlighet på den överordnade gemenskapen. Regeringen har med sitt förslag om samverkansorgan inte på ett övertygande sätt visat att den maktcentralisering som förslagen innebär ger en ökad ändamålsenlighet.

Till grund för den framtida regionala samverkan bör i stället ligga det förslag som den parlamentariska regionkommittén (PARK) lagt fram i sitt slutbetänkande. Med utgångspunkt i detta förslag bör försöksverksamheten med ändrad regional ansvarsfördelning i Gotlands, Kalmar, Skåne och Västra Götalands län förlängas t.o.m. 31 december 2006.

Under den förlängda försöksperiod kan försöksverksamheten utvidgas till att omfatta ytterligare län. Redan i dag finns det ett betydande antal län som har anmält intresse av varierad art om att få delta i försöken med regionala självstyrelseorgan. Det är Jämtlands, Västernorrlands, Norrbottens, Jönköpings, Blekinge, Västmanlands, Dalarnas och Kronobergs län. Det visar att det finns ett brett och betydande intresse för att vidareutveckla de regionala projekten utöver de nu berörda försökslänerna. Genom att utvidga försöksverksamheten kan detta intresse tas till vara.

En fortsatt försöksverksamhet är viktig främst därför att den kan ge underlag för förbättringar och justeringar när det gäller hur den regionala samverkan skall komma till stånd i framtiden. Huvudriktningen kan dock redan nu läggas fast. Den regionala självstyrelseprocessen bör utvecklas och förstärkas med utgångspunkt i den subsidiaritetsprincip som vi redovisat i det föregående. Regeringen bör därför i god tid före valet 2006 återkomma med förslag till permanentning av de regionala självstyrelseorganen. Detta skall bygga på direktval till de regionala självstyrelseorganen samt visa en tydlig rollfördelning mellan självstyrelseorganen och de statliga länsorganen.

Länsstyrelserna

Vi delar uppfattningen att försöksverksamheten med vidgad samordnad länsförvaltning vid Länsstyrelsen i Gotlands län bör fortsätta under perioden den 1 januari 2003 t.o.m. 31 december 2006.

Inför denna fortsättning bör dock ansvarsfördelningen mellan länsstyrelsen och självstyrelseorganen förtydligas. Länsstyrelsen skall inom sina verksamhetsområden företräda den nationella politiken och bevaka att nationella mål får genomslag i länet. Det bör också göras tydligt att landshövdingen företräder staten och de nationella intressena inom myndighetens verksamhetsområden och att självstyrelseorganen har det regionala utvecklingsansvaret och företräder länet i regionala utvecklingsfrågor.

Vi kan däremot inte ställa oss bakom förslaget om att länsstyrelsens styrelse skall utses av regeringen. Enligt vår mening måste det regionala inflytandet över länsstyrelsen även fortsättningsvis komma till uttryck bl.a. genom att landstinget på samma sätt som i dag utser länsstyrelsens styrelse.

4. Regional samverkan m.m.

Rigmor Stenmark (c) anser:

Formerna för regional samverkan

Alltsedan försöksverksamheten med regionala organ i Sverige inleddes för fyra år sedan har alla som varit engagerade i försöken sett det som en oåterkallelig process. Sveriges medlemskap i EU, nationalstaternas minskade möjligheter att detaljstyra utvecklingen i alla delar av sina länder och ökande rörlighet över gränserna har alla bidragit till att lyfta fram regionerna som en avgörande faktor för utveckling.

Den statliga förvaltningens motstånd till trots har förväntningarna varit stora på det förslag som nu lagts fram. Även om många väntat sig att försöksverksamheten skulle fortsätta, eftersom det är väl tidigt att utvärdera försöken i sin helhet, hade knappast någon förväntat sig att regeringen skulle försöka vrida klockan tillbaka genom att ta tillbaka en stor del av det ansvar den lämnat ifrån sig till de regionala självstyrelseorganen i försökslänen. Uppenbarligen handlar det ånyo om regeringens ambitioner att genomföra sin politik i

alla delar av landet och dess grundmurade misstro mot lokala och regionala politikers förmåga att ta vara på medborgarnas intressen.

Förslaget om samverkansorgan i länen innebär ingenting nytt, bara att man i en ny lag upprepar det kommunerna redan kan, nämligen bilda kommunalförbund. Ingenting hindrar riksdag och regering från att lägga ut de uppgifter som beskrivs i propositionen på kommunalförbund redan i dag. Det självstyre som antyds genom samverkansförfarandet, där varje ingående organ beslutar i fråga om sin egen ekonomiska medverkan, låter bra men blir snabbt tomt på innehåll när det står klart att staten tänker behålla pengarna.

En allvarligt menad ambition att skapa starka regioner hade självfallet resulterat i att den civilrättsliga formen regionförbund hade bevarats. Den innebär en bestående struktur där inte kommuner kan ansluta sig eller lämna förbundet över en natt. Ett ytterligare resultat hade blivit att verkliga resurser hade garanterats regionförbunden.

Sammantaget innebär propositionen att regeringen nu i praktiken föreslår en avveckling av starka och relativt självständiga regioner. Det ger i sin tur regeringen stärkt makt genom möjligheten att utse landshövding och styrelse för länsstyrelsen. Samtidigt ökar kontrollen över landets regioner genom att det i praktiken kommer att fordras regeringens godkännande för de åtgärder som regionerna vidtar. Riksdagen bör därför avslå propositionen.

I den situation som nu råder är den enda rimliga lösningen att nu klargöra att regionaliseringen inte kommer att upphöra, utan att avsikten tvärtom är att successivt öka utrymmet för det regionala självstyret. Som ett första steg i denna tydliga strävan bör ansökningar om att få bilda försök med nya regioner med direktvalda regionfullmäktige behandlas välvilligt av regeringen.

En fortsatt försöksverksamhet innebär att de lagar som reglerar försöksverksamheten förlängs i avvaktan på en permanent lösning. Detta innebär att såväl lagen om försöksverksamhet med regionförbund i Kalmar län och Skåne län som lagen om försöksverksamhet med ändrad regional ansvarsfördelning bör ändras så att deras giltighet förlängs till utgången av 2006.

En fortsatt försöksverksamhet skall endast ses som en nödvändig övergångslösning till en permanent lösning. Genom regeringens agerande förskjuts nu denna möjlighet ytterligare en mandatperiod. Det är olyckligt men ställer också krav på att processen för att permanenta regionerna från nästa val omedelbart inleds. Ett permanentande av regionerna bör präglas av den tilltro till lokala och regionala folkvaldas förmåga att ta ansvar också för stora beslut som var vägledande då försöksverksamheten inleddes. Det är naturligt att övergången från försök till permanenta regioner för med sig ökade befogenheter för regionerna. Det centrala är dock att ett fast institutionellt ramverk för besluten snarast läggs fast.

Sammanfattningsvis bör alltså ett permanent regelverk tillskapas så att de regioner som så vill i valet 2006 kan inrätta ett direktvalt regionfullmäktige som sedan tar över ansvaret fr.o.m. den 1 januari 2007. Riksdagen bör därför begära förslag från regeringen till en permanent lösning i enlighet med vårt förslag.

Länsstyrelserna

En långtgående regionalisering öppnar för en renodling av länsstyrelsens uppgifter. Enligt vår uppfattning är ett utvecklat regionalt styre ett första steg mot en avveckling av landshövdingeämbetet och övergång till en renodlad förvaltningsfunktion för länsstyrelserna. Därför bejakar Centerpartiet också förslagen om fortsatta försök med vidgad samordning i länsförvaltningen. I de regioner som har självstyre bör det inte heller framgent tillsättas en styrelse för länsstyrelsen.

Däremot är det inte rimligt att avskaffa det regionala inflytandet över länsstyrelserna innan regionala styrelseorgan har bildats. Det räcker inte att lägga den ena rälisen för att få ett fungerande järnvägsspår. Regeringens förslag om att centralisera makten över länsstyrelserna måste därför avvisas. För att förstärka det regionala inflytandet bör landstingen även fortsättningsvis utse länsstyrelsens styrelse.

När väl regionaliseringen fullföljts kan det statliga ansvaret tas över av regionerna. I den situation som då kommer att råda framstår det som naturligt att såväl landshövdingeämbetet som länsstyrelserna i sin nuvarande roll avvecklas.

5. Regional samverkan m.m.

Yvonne Ångström (fp) anser:

Formerna för regional samverkan

Den försöksverksamhet som nu pågår innebär att befogenheter främst när det gäller planering och regional utveckling har förts över till regionala självstyrelseorgan i Kalmar, Skåne, Västra Götalands och Gotlands län. I Skåne och Västra Götaland har uppgifter flyttats från länsstyrelsen till ett direktvalt organ som kallas regionfullmäktige, i Kalmar län till ett indirekt valt regionförbund med länets kommuner och landsting och på Gotland till kommunen. Beslutet var ett tydligt fall framåt i en fråga som har stötts och blötts under årtionden och lovade, från folkpartisynpunkt, gott inför framtiden.

Det förslag som nu lagts fram är mot denna bakgrund en rejäl besvikelse. Regeringen har uppenbarligen återfallit i ett centralistiskt betraktelsesätt på politiken och samhällsutvecklingen. De pågående regionförsöken skall ersättas av en ordning som på bred front över landet öppnar för bildandet av indirekt valda regionala församlingar ("samverkansorgan"), där landstingen inte ens behöver vara med. Dessa organ blir dessutom i hög grad beroende av statliga organ för sin maktutövning. De nuvarande självstyrelseorganen i Skåne och Västra Götaland får visserligen fortsätta sin verksamhet t.o.m. utgången av år 2006, men deras uppgifter inskränks, och deras framtid efter försöksperiodens utgång är osäker.

Jag och Folkpartiet menar att det redan nu finns goda skäl att fastslå att försöksverksamheten med förändrad regional ansvarsfördelning skall permanentas i de län som tillämpar systemet med direktvalda regionala organ. Den

utvärdering som den parlamentariska regionkommittén (PARK) har gjort pekar på att utfallet av den förändrade ansvarsfördelningen på länsplanet är gott. Den regionala samordningen och mobiliseringen har förstärkts. I flera avseenden har också ökade möjligheter för medborgerligt deltagande och inflytande skapats. Viljan från de ledande politiska aktörerna i respektive län att fortsätta utveckla den regionala demokratin är stark.

Den bästa lösningen är enligt min mening att permanenta regionförsöken i Skåne, Västra Götaland och Gotland redan fr.o.m. den 1 januari 2003. Från min och Folkpartiets sida föreslår vi därför, som en övergångslösning, att den nuvarande försöksverksamheten förlängs till utgången av 2006 men att riksdagen beslutar att av regeringen begära ett förslag till regelverk så att alla regioner som så vill kan välja ett regionfullmäktige vid valet 2006. Dessa nya regionfullmäktige kan sedan påbörja sin verksamhet den 1 januari 2007. Det skulle således innebära att den dörr till nya regionförsök, i enlighet med principen om direktval, som regeringen genom sin proposition vill stänga i stället öppnas. Riksdagen bör ge regeringen till känna att ansökningar från län om att få delta i regionförsök enligt den modell som tillämpas i Skåne, Västra Götaland och Gotland bör behandlas positivt. Landstinget i Stockholms län, som redan i början av 1970-talet gavs utvidgade uppgifter i regionala angelägenheter, kan vara ett av flera lämpliga län.

Länsstyrelserna

I anslutning till huvudfrågan om det regionala självstyrets ställning behandlar också propositionen vissa frågor som rör den statliga länsförvaltningen. Av störst vikt är förslaget att länsstyrelsens styrelse, efter nuvarande mandatperiods utgång, skall utses direkt av regeringen. Vid sidan av landshövdingen utses enligt gällande bestämmelser samtliga övriga ledamöter i länsstyrelsens styrelse av landstinget. Folkpartiet delar uppfattningen att det är viktigt att renodla länsstyrelsens roll på den regionala nivån. Den nuvarande ordningen är, och betraktades så redan vid sitt införande, som en konstitutionell hybrid. I detta avseende tillstyrker därför Folkpartiet regeringens förslag. Länsstyrelsens uppgift skall vara att fungera som statens företrädare gentemot både lokala och regionala självstyrelseorgan. Efter det att direktvalda regionfullmäktige har införts kan det föråldrade systemet med landshövdingen som högste representant för länet avskaffas.

6. Regional samverkan m.m.

Helena Hillar Rosenqvist (mp) anser:

Formerna för regional samverkan

Den parlamentariska regionkommittén (PARK) redovisade, efter tre års arbete, sina överväganden och förslag hösten 2000. När det gäller den nu på-

gående försöksverksamheten finner utredningen att huvudintrycket är att den fallit väl ut. Försöken har fått i gång diskussionerna om en fördjupad demokrati och om subsidiaritetsprincipens innehåll. Det har också lett till nydanande arbetssätt i det regionala utvecklingsarbetet, där politikerna försökt öppna och finna nya former för dialogen med regionens medborgare. De ibland alltför snabba administrativa förändringarna har emellertid inte alltid hunnit bli förankrade, och försöken har därför ännu inte fått eftersträvat folkligt engagemang och förståelse.

Kommittén har iakttagit det överväldigande stöd som självstyrelseorganen fått av ledande kommunföreträdare i försökslänerna. Också samarbetsklimatet mellan kommunerna har förbättrats. Omvärldskontakterna har i försökslänerna fått en mer renodlad och samordnad organisering, jämfört med när länsstyrelsen ansvarade för de regionala utvecklingsfrågorna.

En i stort sett enig kommitté föreslog i sitt betänkande bl.a. att försöksverksamheten i Gotlands, Kalmar, Skåne och Västra Götalands län skulle förlängas t.o.m. den 31 december 2006. Vidare föreslog kommittén att försöksverksamheten skulle utvidgas till att omfatta ytterligare län, om kommuner och landsting är överens. Försöket med vidgad samordnad länsförvaltning vid Länsstyrelsen i Gotlands län föreslogs också fortsätta under samma period.

En överväldigande majoritet av remissinstanserna tillstyrker huvudförslaget om att förlänga försöksverksamheten, liksom att den utvidgas. Flera kommuner, landsting, Vägverket och de tre självstyrelseorganen anser att modellen med direktvalda regionfullmäktige bör permanentas. De statliga myndigheterna är emellertid i huvudsak negativa.

Det förslag som regeringen nu lagt fram har en helt annan inriktning än den som kommittén var överens om. I stället för att länsstyrelsen lämnar ifrån sig en stor del av utvecklingsansvaret till självstyrelseorganet och mer koncentrerar sin verksamhet på tillsyn och uppföljning av nationella mål innebär förslaget det motsatta. Utvecklingen av regionförsöken reduceras till att endast omfatta starkt villkorade samverkansorgan, som inte är någonting annat än vanliga kommunalförbund med indirekt valda ledamöter. Krav ställs på att alla kommuner måste vara med, men för landstinget, som är det enda regionala organet med direktval, gäller att det bara kan ingå som medlem.

Regeringens förslag, som inte tillåter några nya försök med direktvalda regionfullmäktige, är en återvändsgränd för det regionala självstyrets utveckling och utvidgning. Det ger närmast intryck av att inte vara särskilt genomtänkt eller välgrundat. Det är svårt att se ett klart förhållningssätt till regional demokratiutveckling. Förslaget bör sålunda avvisas av riksdagen.

Med avseende på den breda majoritet, inklusive de socialdemokratiska ledamöterna, som stod bakom PARK-förslaget bör i stället kommitténs förslag bilda utgångspunkt för den fortsatta reformeringen av den regionala samverkan. Regeringen bör snarast återkomma med ett nytt och bättre genomtänkt förslag i linje med PARK:s betänkande, som ytterligare stärker utvecklingen av det regionala självstyret. Det innebär att försöksverksamhet får fortsätta till

utgången av 2006 och att nya ansökningar om att få bilda försök med direktvalda regionfullmäktige bör behandlas välvilligt. Detta bör ges regeringen till känna.

Vi ser från Miljöpartiets sida direktvalda regionfullmäktige som målet för den regionala självstyrelseformen, men har accepterat att det i olika län finns olika förutsättningar att direkt övergå till en sådan styrelseform. Försöksverksamheten är just till för att ge utrymme för olika former och mjuka övergångar. Inget av de åtta ytterligare län som ansökt om att få delta i försöket vill bilda samverkansorgan. De ansöker om att få delta i försök med indirekt eller direkt valda självstyrelseorgan för att kunna ta över huvudansvaret för det regionala utvecklingsarbetet. Jag menar att försöksperioden skall sträcka sig fram till utgången av 2006. Därefter är det dags att permanenta den utvecklade formen av regionalt självstyre med direktvalda regionfullmäktige. Då skall de regionala organ som bildas också ersätta landstinget i regionen. Riksdagen bör därför begära förslag från regeringen till ett regelverk för permanenta och direktvalda regionala självstyrelseorgan från år 2007.

Länsstyrelserna

Avsikten är att länsstyrelsens uppgift i försökslänerna skall renodlas till att bevaka genomslaget av de nationella målen. Det regionala utvecklingsansvaret och uppgiften som företrädare i regionala frågor förs över till självstyrelseorganet. En följd av detta blir att landshövdingens roll mister en stor del av sitt innehåll. Mot denna bakgrund, och för att ytterligare tydliggöra ansvarsfördelningen, bör därför landshövdingeämbetet avskaffas i försökslänerna i takt med att nuvarande förordnanden utgår. Länsstyrelserna i försökslänerna kommer däremot att i fortsättningen ledas av en tjänsteman (länschef).